

ROLNIK **SPÓŁDZIELCA**

ISSN 0483 2949

Nr 5 (2989) - Maj 2026

UKAZUJE SIĘ OD 1948 ROKU

Cena 7,56 zł (w tym 8% VAT)

BIULETYN KZRS „SAMOPOMOC CHŁOPSKA” JEST DRUKOWANY W ŚRODKU NASZEGO MIESIĘCZNIKA

**RZĄD PRZYJĄŁ WNIOSEK
O ZASKARŻENIE UMOWY
UE-MERCOSUR DO TSUE**

CZYTAJ STR. 6-7

PRZYSZŁOŚĆ KRUS POD LUPĄ EKSPERTÓW

Jak zmieni się system ubezpieczeń społecznych rolników w nadchodzących dekadach? Czy odrębność Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego jest kluczem do stabilności polskiej wsi?

12 maja 2026 r. w murach Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie odbyła się kluczowa konferencja naukowa „KRUS – między stabilnością a zmianą”, która stała się platformą do merytorycznej debaty nad strategią rozwoju rolniczego systemu zabezpieczeń.

Obchody 35-lecia KRUS stały się impulsem do zorganizowania jednego z najważniejszych wydarzeń eksperckich ostatnich lat. Konferencja w warszawskiej SGH zgromadziła ponad 60 wybitnych gości – od przedstawicieli administracji rządowej i Parlamentu Europejskiego, po czołowych badaczy zajmujących się demografią, ekonomią oraz prawem rolnym. Redakcja PPROL śledziła przebieg paneli, które wyznaczyły kierunki dyskusji o nowoczesnej polityce społecznej państwa wobec rolników.

Program wydarzenia został podzielony na trzy bloki tematyczne, które w sposób kompleksowy ujęły ewolucję instytucji. Ekspertiści analizowali nie tylko historyczne fundamenty powstania Kasy, ale przede wszystkim jej miejsce w dynamicznie zmieniającym się świecie.

1. Fundamenty i geneza: Podczas pierwszego panelu przypomniano realia początku lat 90. i sens powołania odrębnego systemu. Podkreślono, że KRUS to nie tylko instytucja wypłacająca świadczenia, ale fundament bezpieczeństwa społecznego na terenach wiejskich.

2. Współczesne wyzwania: Drugi blok poświęcono problemom „tu i teraz”. Dyskutowano o starzeniu się społeczeństwa wiejskiego, zmieniającej się strukturze gospodarstw oraz konieczności dostosowania prewencji i rehabilitacji do nowych zagrożeń zawodowych.

3. Horyzont przyszłości: Najwięcej emocji wzbudził panel „Dokąd mierzymy?”. Rozważano w nim scenariusze modernizacji systemu, jego cyfryzację oraz modele finansowania, które pozwolą zachować stabilność KRUS w obliczu kryzysów gospodarczych.

Wydarzenie zaszczylicili swoją obecnością przedstawiciele najwyższych władz resortowych odpowiedzialnych za rozwój wsi oraz reprezentanci komisji rolnictwa i zdrowia publicznego Parlamentu Europejskiego. Obecność tak wysokiej rangi decydentów podkreśliła strategiczne znaczenie Kasy w strukturze państwa i polityce społecznej Unii Europejskiej. Równie istotny był udział środowiska akademickiego – głos zabrali uznani badacze specjalizujący się w systemach ubezpieczeń społecznych, socjologii wsi oraz demografii. W swoich wystąpieniach eksperci bazowali na twardych danych i analizach porównawczych, co pozwoliło na ujęcie problematyki

KRUS w szerokim kontekście gospodarczym i społecznym.

Prezes Kasy, Tomasz Ślusarczyk, zaznaczył, że jubileusz to przede wszystkim moment na rzetelną diagnozę. Debata o KRUS musi bowiem wyjść poza proste hasła o łączeniu systemów, a skupić się na specyfice pracy rolnika – jej sezonowości i zależności od czynników zewnętrznych.

Choć spotkanie miało charakter naukowy, wnioski z niego płynące są niezwykle praktyczne. Dla milionów ubezpieczonych i ich rodzin przyszłość systemu to realne pytania o:

- Wysokość i stabilność przyszłych emerytur rolniczych.
- Dostępność nowoczesnej rehabilitacji leczniczej.
- Wsparcie w sytuacjach kryzysowych i wypadkowych.

Z dyskusji w SGH wyłania się obraz KRUS jako instytucji, która musi ewoluować, by sprostać wymaganiom nowoczesnej wsi, zachowując przy tym swoją unikalną, sprawdzoną od 35 lat strukturę. (PPROL)

APEL O SOLIDARNOŚĆ SPÓŁDZIELCZĄ

Zwracamy się do Państwa w imieniu Rady i Zarządu Krajowego Związku Rewizyjnego Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” z gorącym apelem o wsparcie dla naszego członka – 100 letniej Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Halinowie, którą dotknęła ogromna tragedia.

W wyniku niszczycielskiego pożaru doszczętnie spłonął nowy, duży sklep spółdzielczy. To nie tylko ogromna strata materialna, ale przede wszystkim cios w wieloletni wysiłek pracowników i członków spółdzielni, którzy budowali to miejsce z myślą o lokalnej społeczności.

Jednym z fundamentów naszego ruchu jest zasada współpracy i wzajemnej pomocy. Dzisiaj ta pomoc jest potrzebna bardziej niż kiedykolwiek. Wierzymy, że jako wielka spółdzielcza rodzina potrafimy zjednoczyć siły, by pomóc koleżankom i kolegom z Halinowa w odbudowie ich warsztatu pracy.

JAK MOŻNA POMÓC?

Zwracamy się z prośbą o przekazywanie darowizn na specjalnie utworzone konto, które pomoże sfinansować odbudowę obiektu i wesprzeć poszkodowaną Spółdzielnię:

Odbiorca: GS „Samopomoc Chłopska” w Halinowie

Nr konta: 10 8769 0002 0680 0361 2000 0070

Tytuł przelewu: Darowizna na cele statutowe – odbudowa po pożarze

Każdy gest solidarności, niezależnie od kwoty, ma ogromne znaczenie. Pokażmy, że siła spółdzielczości tkwi w jedności i że w trudnych chwilach nikt z nas nie zostaje sam.

Z spółdzielczym pozdrowieniem,

Prezes Zarządu
Aneta Englot

W NUMERZE M.IN.:

- EKO-ZBOŻE – ekologiczne rolnictwo wchodzi do świata cyfrowego
- Dziurawy system kontroli żywności
- II Kongres Miasta dla Suwerenności Żywnościowej
- Walka o nowoczesność: Postęp cywilizacyjny za pomocą spółdzielni

ROLNIK
SPÓŁDZIELCA

MIESIĘCZNIK ROLNICO-HANDLOWY
ukazuje się od 1948 roku

ADRES REDAKCJI:

00-336 Warszawa, ul. Kopernika 30,
tel. +48 22 826 41 26,
e-mail: sekretariat@kzrs.pl

REDAKTOR NACZELNA:

Katarzyna Kaczmarek
e-mail: kk@polskiemedia.org

Współpracują: Zofia Chyra-Rolicz, Alfred Domagalski, Przemysław Solecki, Kamila Orłowska.

Zastrzegamy sobie prawo do zmiany tytułów, adiustowania i skracania tekstów.

WYDAWCA:

Krajowy Związek Rewizyjny Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”
00-336 Warszawa, ul. Kopernika 30
Konto: Nr 52 8769 0002 0680 0361 2000 0090

MIESIĘCZNIK jest kolportowany wyłącznie w prenumeracie. Zamówienia na rok 2026 przyjmuje KZRS „Sch”. Redakcja przyjmuje zlecenia na reklamę i promocję. Koszt prenumeraty rocznej wynosi 90,72 zł w tym 8% VAT.

ZASADY PRENUMERATY

Prenumeratę naszego miesięcznika na 2026 r. można zamawiać e-mailem: sekretariat@kzrs.pl lub listownie na adres KZRS „Sch”: ul. Kopernika 30, 00-336 Warszawa, podając swój numer NIP.

Po przyjęciu zamówienia, Kancelaria KZRS będzie przysyłała zamówione egzemplarze, wraz z fakturą do zapłacenia przez prenumeratora.

EKO-ZBOŻE – EKOLOGICZNE ROLNICTWO WCHODZI DO ŚWIATA CYFROWEGO

Coraz więcej gospodarstw ekologicznych korzysta dziś nie tylko z tradycyjnej wiedzy rolniczej, ale także z nowoczesnych narzędzi cyfrowych. Jednym z przykładów takiego rozwiązania jest aplikacja internetowa EKO-ZBOŻE, opracowana przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - PIB w Puławach.

Instytut od ponad trzech dekad prowadzi badania dotyczące ekologicznej uprawy zbóż. Problemem było jednak rozproszenie wyników badań, raportów i materiałów wdrożeniowych, co utrudniało ich praktyczne wykorzystanie przez rolników i doradców.

W odpowiedzi powstała aplikacja EKO-ZBOŻE - internetowe narzędzie wspierające decyzje w gospodarstwach ekologicznych. Program gromadzi wiedzę dotyczącą m.in. nawożenia, ochrony roślin, doboru odmian czy prowadzenia upraw zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego.

Początkowo aplikacja obejmowała moduły dotyczące ekologicznej uprawy pszenicy jarej oraz informacje dla osób rozpoczynających działalność w rolnictwie ekologicznym. W kolejnych etapach system został rozbudowany o zagadnienia związane z uprawą owsa i jęczmienia.

W aplikacji pojawiły się również filmy instruktażowe, poradniki oraz sekcja pytań i odpowiedzi. Co ciekawe, część materiałów pokazuje wykorzystanie nowoczesnych tech-

nologii, takich jak monitoring upraw z użyciem dronów czy roboty rolnicze. Pokazuje to, że rolnictwo ekologiczne coraz częściej łączy tradycyjne metody z rozwiązaniami charakterystycznymi dla rolnictwa 4.0.

Twórcy podkreślają, że aplikacja ma przede wszystkim ułatwiać codzienną pracę i dostęp do praktycznej wiedzy. Program jest dostępny online, działa na różnych urządze-

niach i został dostosowany również do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Rozwój EKO-ZBOŻE pokazuje, że cyfryzacja coraz mocniej wchodzi także do rolnictwa ekologicznego, a nowoczesne technologie stają się wsparciem nawet w gospodarstwach opartych na naturalnych metodach produkcji.

źródło: IUNG-PIB

DOFINANSOWANIE KGW – WNIOSKI TYLKO ELEKTRONICZNIE

Od 30 kwietnia 2026 r. o przyznanie środków finansowych na działalność statutową mogą się po raz kolejny ubiegać Koła Gospodyń Wiejskich. Dotychczas do ARiMR wpłynęło około 7,3 tys. Takich deklaracji.

Wsparcie uzależnione jest od liczby członków KGW (ustalonej na dzień złożenia wniosku) i wynosi:

- 8 tys. zł – dla kół, które tworzy nie więcej niż 30 osób;

- 9 tys. zł – w przypadku organizacji liczących od 31 do 75 członków,
- 10 tys. zł – jeśli w skład KGW wchodzi ponad 75 osób.

Otrzymane fundusze można przeznaczyć np. na działalność społeczno-wychowawczą i oświatowo-kulturalną, realizowanie przedsięwzięć na rzecz wszechstronnego rozwoju obszarów wiejskich czy krzewienie kultury ludowej.

Istotną zmianą jest sposób składania wniosków o dofinansowanie. Od tego roku dokumenty przyjmowane są wyłącznie w formie elektronicznej za pośrednictwem Platformy Usług Elektronicznych ARiMR. Za pośrednictwem tej platformy można również złożyć wniosek o wpis do ewidencji producentów. Jest on potrzebny do poprawnego złożenia dokumentów o pomoc. (PPRoI)

POSIEDZENIA ORGANÓW STATUTOWYCH KRAJOWEGO ZWIĄZKU REWIZYJNEGO SPÓŁDZIELNI „SAMOPOMOC CHŁOPSKA”

W dniu 8 kwietnia 2026 r. odbyło się posiedzenie Komisji Rewizyjnej Związku, na którym rozpatrzono sprawozdanie finansowe Związku za 2025 r.

Następnego dnia (9.04.2026 r.) obradowała Rada Nadzorcza. Na posiedzeniu Zarząd Związku przedstawił informacje dotyczące realizacji zadań statutowych, wyników finansowych Związku oraz wyników działalności gospodarczej spółki Multares.

Podjęto następujące uchwały w sprawach:

1. zatwierdzenia rocznego sprawozdania z działalności KZRS za 2025 r.,
2. zatwierdzenia sprawozdania finansowego KZRS za 2025 r.,
3. przeznaczenia nadwyżki bilansowej za 2025 r.,

4. przyjęcia planu działalności KZRS na rok 2026,

5. ustalenia zasad odpłatności za lustracje spółdzielni będących w procesie likwidacji,

6. przeznaczenia dochodu ze sprzedaży nieruchomości na cele statutowe,

7. organizacji zebrań członków.

Uchwałą nr 5/2025 Rada Nadzorcza ustaliła zasady odpłatności za lustracje spółdzielni zrzeszonych w Związku, będących w procesie likwidacji. Zgodnie z tą uchwałą pierwsza lustracja będzie przeprowadzana w ramach składki członkowskiej, natomiast druga i każda kolejna - odpłatnie, w kwocie 7 000 zł plus VAT. Pełna treść uchwały dostępna jest na stronie internetowej Związku. Uchwałą nr 7/2025 Rada

Nadzorcza zobowiązała Zarząd KZRS do organizacji zebrań członków w okresie **wrzesień–październik 2026 r.** Szczegółowa rejonizacja oraz terminy zostaną podane do wiadomości w terminie późniejszym.

Zawiadomienia o poszczególnych zebraniach członków wraz z materiałami zostaną przesłane zgodnie z § 10 ust. 2 pkt 4 statutu, co najmniej 10 dni przed terminem ich odbycia.

Przypominamy, że spółdzielnie zrzeszone powinny dokonać wyboru - uchwałą Walnego Zgromadzenia (Zebrania Przedstawicieli) - przedstawiciela do udziału w zebraniu członków.

Termin sprawozdawczo-wyborczego Zjazdu Delegatów zaplanowano na **grudzień br.** (red)

DZIURAWY SYSTEM KONTROLI ŻYWNOŚCI

Rozproszone i niedofinansowane inspekcje nie mają siły przeciwstawić się wielkim sieciom handlowym i grupom przestępczym

W Broniszach, na największym w Polsce rynku hurtowej sprzedaży owoców, warzyw, artykułów spożywczych i kwiatów, wczesną wiosną można znaleźć kartony z pomidorami oznaczone: „Produkt polski”. W rzeczywistości sprowadzono je z Afryki Północnej. Dlaczego dochodzi do takich oszustw? Bo pomidory z polskich szklarni są droższe od afrykańskich. I znacznie smaczniejsze.

W 2022 r. kupowaliśmy nieświadomie w sklepach chleb i bułki, które mogły być wypieczone z pochodzą-

cej z Ukrainy pszenicy technicznej. Ówczesny rząd Mateusza Morawieckiego ewidentnie problem zlekceważył. Rolnicy, którym w skupach proponowano skandalicznie niskie ceny za pszenicę, rozpoczęli protesty. Z przerwami trwały one do roku 2024.

W tym samym roku wybuchła afera Berg + Schmidt Polska. Spółka do produkcji dodatków paszowych używała tłuszczów technicznych zamiast surowców spełniających normy spożywcze. Wśród jej klientów był największy w kraju producent drobiu, firma Cedrob. Wartość szkód szacowano na 170 mln zł. W 2024 r. ogłoszono upadłość firmy Berg + Schmidt Polska.

Regularnie opisywane przez media afery z importowanym zbożem czy podejrzanymi dodatkami paszowymi oraz widmo zalewu europejskiego rynku taną żywnością z Ameryki Południowej to tylko część problemu. Polski system kontroli żywności pozostawia wiele do życzenia, a gdy ujawniane są nieprawidłowości, trudno znaleźć winnych.

Presja cenowa spółek zajmujących się produkcją pasz bądź wyrobami piekarniczymi oraz wielkich sieci supermarketów stworzyła idealne warunki do oszustw. Na to nałożyła się niska skuteczność kar za nieprzestrzeganie prawa. Efekt? Utrata zaufania do instytucji państwowych. (PPRoI)

RZĄD PRZYJĄŁ WNIOSEK O ZASKARŻENIE UMOWY UE-MERCOSUR DO TSUE

- O to zabiegałem i to się dzieje. Rząd przyjął wniosek o zaskarżenie umowy Mercosur do Trybunału Sprawiedliwości UE! Walczymy, by z Ameryki Południowej do Polski nie trafiała żywność, która nie spełnia unijnych norm. Dbamy o zdrowie konsumentów i konkurencyjność polskich gospodarstw - powiedział minister rolnictwa Stefan Krajewski podczas spotkania z przedstawicielami izb rolniczych, które odbyło się w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Stefan Krajewski spotkał się z przewodniczącymi wojewódzkich izb rolniczych, aby rozmawiać m.in. o mechanizmach pomocy w związku z tegoroczną suszą i przymrozkami oraz kluczowych kwestiach związanych z dzierżawą gruntów Skarbu Państwa. Dyskutowano również na temat ochrony polskiego rynku w kontekście umów międzynarodowych.

W spotkaniu uczestniczyli również przedstawiciele Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz Krajowej Rady Izb Rolniczych, a także dyrektorzy departamentów merytorycznych MRiRW.

Podczas spotkania omówiono skutki wiosennych przymrozków.

– Staramy się nie tylko szybko reagować, lecz także sprawnie wdrażać mechanizmy wsparcia dla poszkodowanych rolników. Monitorujemy sytuację i dążymy do wypracowania rozwiązań, które zapobiegą destabilizacji rynku owoców i ochronią ekonomiczne podstawy funkcjonowania polskich gospodarstw – zapewnił minister Krajewski.

Minister przypomniał zasady funkcjonowania systemu monitoringu suszy rolniczej i podkreślił, że za wyznaczanie zakresu i wymiaru suszy odpowiada Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG-PIB), który prowadzi System Monitoringu Suszy Rolniczej.

Istotnym tematem rozmów była również sytuacja rynkowa, w tym rosnące koszty produkcji – energii, paliw i nawozów – oraz wpływ uwarunkowań międzynarodowych na polskie rolnictwo. Poruszono też

kwestie związane z handlem zagranicznym, w tym analizowaną obecnie umową z krajami Ameryki Południowej.

– Rząd przyjął wniosek o zaskarżenie umowy UE-Mercosur do Trybunału Sprawiedliwości UE. Walczymy, aby żywność, która nie spełnia unijnych norm nie trafiała do Polski. Naszym celem jest troska o zdrowie konsumentów i konkurencyjność polskich gospodarstw. O to zabiegam i to się dzieje – podkreślił minister Stefan Krajewski.

Ważnym punktem dyskusji były zasady dzierżawy nieruchomości wchodzących w skład Zasobu Rolnego Skarbu Państwa. Minister Stefan Krajewski podkreślił potrzebę debaty nad najbardziej efektywnymi formami gospodarowania tymi gruntami.

– Przetargi to główne narzędzie udostępniania ziemi rolnikom, ale

można się zastanowić nad alternatywnymi formami gospodarowania, które mogłyby lepiej odpowiadać na specyficzne potrzeby regionów i lokalnych społeczności rolniczych – powiedział minister.

Poruszono również kwestie planowania przestrzennego, które mają kluczowe znaczenie dla stabilności gospodarstw korzystających z państwowych zasobów.

Ważnym elementem rozmów były wyzwania wynikające ze zmieniającej się sytuacji geopolitycznej oraz potrzeba rewizji niektórych założeń polityki unijnej, w tym w obszarze Zielonego Ładu.

– Przy aktualnej trudnej sytuacji na świecie powinniśmy położyć nacisk na dostosowanie regulacji do obecnych realiów gospodarczych i konieczności zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego – zaznaczył minister.

Podczas spotkania dyskutowano również o kwestiach związanych z systemem ubezpieczeń rolniczych. Uczestnicy wskazywali na potrzebę jego dalszego rozwoju oraz zwiększenia dostępności dla rolników, w tym rozważenia rozwiązań o charakterze bardziej powszechnym.

– Podczas rozmów z rolnikami w terenie bardzo często pojawia się temat powszechnych i obowiązkowych ubezpieczeń. I ja się z tym zgadzam. Pracujemy nad tym problemem i przygotowujemy odpowiednie rozwiązanie, ponieważ nie może być sytuacji, w której rolnicy mają problem z ubezpieczeniem swoich upraw – powiedział szef resortu rolnictwa.

Minister Stefan Krajewski podkreślił, że resort na bieżąco monitoruje sytuację w rolnictwie i podejmuje wszelkie niezbędne działania dla stabilności sektora oraz wsparcie gospodarstw dotkniętych kryzysami.

*źródło: Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi*

SZEPT DUSZY

WIERSZ DEDYKOWANY WSZYSTKIM MAMOM

Drodzy Czytelnicy, Przyjaciele,
zbliża się Dzień Matki – czas, w którym nasze myśli biegną ku domom rodzinnym, ku ciepłym dłońmiom i głosom, które prowadziły nas przez życie. To święto pełne radości, ale dla wielu z nas to także dzień cichej refleksji i spojrzeń kierowanych ku niebu.

Nie każdy z nas będzie mógł w tym roku wręczyć swojej Mamie bukiet kwiatów, ucisnąć Jej dłoń czy poczuć kojący spokój Jej obecności. Choć ich miejsca przy wspólnym stole pozostają puste, wierzymy, że

Mamy nigdy nas nie opuszczają. Są w szumie liści, w blasku porannego słońca i w wartościach, które w nas zaszczepiły.

Ten wiersz dedykujemy wszystkim Mamom, które patrzą na nas z „najdalszej gwiazdy”. Niech te słowa będą hołdem dla Ich niezatartej obecności w naszym życiu oraz serdecznym przytuleniem dla każdego, kto nosi w sercu tęsknotę. Choć dzieli nas czas i przestrzeń, miłość Matki pozostaje przystanią, do której zawsze możemy wrócić w naszych wspomnieniach.

*Jesteś jest w szumie liści w wiosenny poranek,
w każdej kropli rosy, w cichym deszczu śpiewie,
w słodkim szepcie wiatru co gasi kaganek,
w jasnym blasku słońca na bezchmurnym niebie.*

*Jesteś w szumie morza, w rannym ptaków hymnie,
w spokojnej melodii, w radosnym natchnieniu,
ale tak naprawdę nie ma Ciebie przy mnie,
już nie oprę głowy na Twoim ramieniu.*

*Bo już nie ma dłoni, co duszę tuliły,
jesteś gdzieś daleko, jak najdalsza gwiazda.
Czasem w snach się zjawiasz dodając mi siły,
a słodkie wspomnienia niesie chwila każda.*

*Tulę się do wspomnień, dłoń kładę na duszy,
Ty od dawna kroczysz drogą niepoznaną.
Może wiatr wiosenny moje łzy osuszy?
Tak za Tobą tęsknię, bo Cię kocham, Mamo...*

K.K.

AWANTURA O MASŁO

JAK DYSKONTOWA WOJNA CENOWA WYKRWAWIA POLSKI HANDEL

Kostka masła za 99 groszy. Dla przeciętnego konsumenta, lawirującego między drożącym paliwem a rosnącymi kosztami życia, to promocyjny święty Graal. Dla największych dyskontów w kraju – kolejne, spektakularne starcie w bezwzględnej wojnie o klienta.

Jednak dla tysięcy małych, tradycyjnych sklepów w Polsce ta sama kostka masła staje się symbolem rynkowego absurdu i realnego zagrożenia egzystencjalnego.

Gdy Krajowy Związek Rewizyjny Spółdzielni Spożywców „Społem” złożył oficjalne zawiadomienie do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK), jasne stało się, że granica agresywnej rywalizacji została przekroczona. Pojawia się więc pytanie: czy nadal mamy do czynienia z zasadami wolnego rynku, czy raczej z coraz trudniejszymi warunkami konkurencji dla mniejszych podmiotów? I co ważniejsze – w jaki sposób polski, lokalny biznes, w tym spółdzielnie zrzeszone w strukturach takich jak KZRS „Samopomoc Chłopska”, może skutecznie odnaleźć się w realiach dynamicznie rozwijającego się rynku handlowego?

Aby zrozumieć skalę zjawiska, warto przyjrzeć się uproszczonej ekonomii przetwórstwa mleka. Wyprodukowanie kostki masła (200 g) wymaga odwirowania tłuszczu z około 4 do 4,5 litra surowego mleka. Przy średniej cenie skupu na poziomie 1,86 zł za litr, wartość surowca wejściowego to faktycznie ponad 7,44 zł.

Przetwórstwo nie jest jednak operacją jednokierunkową. Mleczarnia z tego samego surowca uzyskuje potężną ilość odtłuszczonego mleka i maślanki, które spienięża na innych produktach. Niemniej jednak, po odliczeniu wartości produktów ubocznych i dodaniu realnych kosztów samej produkcji (energii, opakowania, chłodzenia), transportu oraz mi-

nimalnej marży przetwórcy i handlu, czysta cena ekonomiczna tradycyjnej kostki masła na sklepowej półce powinna zaczynać się od około 4,90 zł.

Tymczasem w ramach agresywnych promocji lojalnościowych, przy zakupie kilku sztuk, cena masła w dyskontach spadała do poziomu 0,99 zł.

Przedstawiciele wielkich sieci handlowych odpierają zarzuty o dumping, tłumacząc, że to element świadomej polityki wspierania domowych budżetów w okresach, gdy rosną inne wydatki, na przykład za paliwo. Analitycy rynkowi nie mają jednak złudzeń: masło to podręcznikowy produkt odniesienia. Konsumenci doskonale pamiętają jego cenę. Jeśli jest drastycznie tanie, podświadomie uznają cały sklep za tani, nawet jeśli reszta koszyka zakupowego generuje dla sieci wysokie marże.

Złudzenie darmowego lunchu szybko pryska, gdy spojrzymy na długofalowe skutki takich praktyk. Sztucznie zaniżana cena w dyskontach uderza rykoszetem w całą strukturę agro-handlową. Giganci wywierają potężną presję cenową na zakłady mleczarskie, a te – szukając oszczędności – zmuszone są renegocjować stawki z producentami mleka, co bezpośrednio uderza w polską wieś.

Najbardziej bezbronny okazuje się jednak mały, niezależny detalista. Lokalny sklepikarz nie dysponuje miliardowymi obrotami z innych kategorii produktowych, którymi mógłby sfinansować stratę na sprzedaży masła poniżej kosztów jego zakupu. Nie wynegocjuje też u producenta takich upustów, jakie gigant generuje swoją gigantyczną skalą zamówień.

Efekt? Klient, skuszony nabiałem za złotówkę, jedzie na duże zakupy do dyskontu. Mały, osiedlowy sklep traci codzienny obrót, zaczyna przynosić straty i ostatecznie znika z mapy. Kiedy lokalna konkurencja zostanie wycięta, konsument zostanie sam na sam z oligopolem kilku największych graczy. Wtedy ceny wrócą do „normy” – tyle że dyktować ją będą już tylko nieliczni.

Zawiadomienie do UOKiK to istotny krok, choć skuteczność takich działań zależy od oceny konkretnych okoliczności przez organ. Urząd antymonopolowy wielokrotnie przypominał, że krótkotrwałe promocje są elementem legalnej walki rynkowej, a interwencja następuje dopiero przy udowodnieniu zмовy lub rażącego nadużywania pozycji dominującej. Mały biznes nie może więc biernie czekać na werdykt urzędników. Musi działać sam.

Jak tradycyjny handel – w tym historyczne struktury spółdzielcze, takie jak KZRS „Samopomoc Chłopska” – może się bronić? Odpowiedzią nie jest samotna walka, lecz nowoczesna, bezwzględna integracja.

1. „Zsieciować się albo zginąć” – Twarda konsolidacja zakupowa

Tradycyjne spółdzielnie handlowe posiadają ogromny, ale rozproszony potencjał. Aby przetrwać, „Samopomoc Chłopska” oraz regionalne spółdzielnie muszą przejść proces głębokiej konsolidacji.

- **Wspólna grupa zakupowa:** Rozproszone sklepy Gminnych Spółdzielni (GS) działające autonomicznie nie mają siły przetargowej. Jednak zjednoczone pod jednym szyldem zakupowym, reprezentujące tysiące placówek w skali kraju, stają się dla producentów nabiału partnerem wolumenowym, z którym trzeba się liczyć.
- **Jednolity system i technologia:** Luźna federacja to za mało. Konieczne jest wdrożenie spójnego systemu IT, wspólnej polityki zarządzania zapasami oraz nowoczesnych narzędzi lojalnościowych, które zatrzymają klienta na poziomie lokalnym.

2. Skracanie łańcuchów dostaw i partnerstwo regionalne

Spółdzielczość wiejska ma unikalny atut, którego brakuje zagranicznym korporacjom: naturalne, historyczne zakorzenienie w lokalnych społecznościach i bezpośrednią bliskość producentów. „Samopomoc Chłopska” powinna omijać wielkich, ogólnokrajowych pośredników i budować

bezpośrednie relacje z regionalnymi spółdzielniami mleczarskimi oraz lokalnymi rolnikami. Masło z lokalnej mleczarni, dostarczone do pobliskiego sklepu GS bez kosztów gigantycznej logistyki centralnej, może oferować uczciwą cenę przy nieporównywalnie wyższej świeżości i jakości.

3. Zmiana narracji: Od ceny do wartości i bliskości

Mały sklep nigdy nie wygra totalnej wojny cenowej na masowe produkty z korporacją dysponującą nieograniczonym kapitałem. Może jednak wygrać na polach, gdzie dyskonty zawodzą:

- **Lokalny patriotyzm ekonomiczny:** Budowanie świadomości konsumenckiej. Klient musi wiedzieć, że kupując masło w lokalnym sklepie za uczciwą cenę, utrzymuje miejsce pracy w swojej gminie i wspiera sąsiada-rolnika.
- **Format Convenience i asortyment niszowy:** Zamiast ściągać się na najtańsze produkty przemysłowe, mniejsze placówki powinny stawiać na żywność świeżą, tradycyjną, rzemieślniczą oraz na przewagę lokalizacji – bliskość domu, brak gigantycznych parkingów, kolejek i marnowania czasu.

Wojna o masło za 99 groszy to w rzeczywistości wojna o kształt polskiego handlu i krajobraz społeczno-gospodarczy naszych miast i wsi. Jeśli pozwolimy, by agresywny marketing wymazał z rynku mniejszych, tradycyjnych graczy, krótkoterminowa oszczędność kilku złotych zamieni się w długoterminowy monopol, za który wszyscy zapłacimy potężny rachunek.

Dla struktur takich jak „Samopomoc Chłopska” obecny kryzys na rynku nabiału to ostatni dzwonek alarmowy. Przetrwanie nie leży w rękach urzędników, ale w odważnej modernizacji, odrzuceniu rozproszania i budowie nowoczesnej, skonsolidowanej sieci handlowej, która potrafi przekuć swoją lokalność w najsilniejszą broń rynkową.

(red)

II KONGRES MIASTA DLA SUWERENNOŚCI ŻYWNOŚCIOWEJ

W dniach 17-18 czerwca 2026 r. w Krakowie odbędzie się II Kongres "Miasta dla Suwerenności Żywnościowej". Jest to przestrzeń dla samorządów, rolników, ekspertów, przedstawicieli świata nauki, biznesu oraz działaczy społecznych pracujących nad przyszłością lokalnych systemów żywnościowych.

II Kongres Miasta
dla Suwerenności
Żywnościowej

17-18 czerwca, Kraków

Buduj z nami przyszłość
miast, które się żywią!

www.miastadlasywnosci.pl

Wśród tegorocznych tematów poruszony zostanie etos pracy i duma z pracy z żywnością. Punktem wyjścia do rozmowy będzie młode pokolenie – sukcesorzy oraz osoby rozpoczynające działalność rolniczą, targową czy przetwórczą – oraz warunki, w jakich praca z ziemią i żywnością może być stabilna ekonomicznie i społecznie uznana. Dyskusja obejmie relacje między producentami a miastem jako rynkiem zbytu.

Kolejnym zagadnieniem będą bioregiony – produkcja i regeneracja. Tu punktem odniesienia będzie miejska strefa żywicielska – przestrzeń, w której kształtują się relacje między metropolią a zapleczem rolniczym oraz decyzje wpływające na trwałość lokalnej produkcji. Panel podejmie także temat nowych specjalizacji zawodowych na styku miasta i wsi oraz roli samorządów i instytucji rolniczych w planowaniu, ochronie i wzmacnianiu lokalnych zasobów.

Trzecią ośią dyskusji będzie temat budowania zaufania w systemie żywnościowym – od bezpośrednich

relacji między rolnikami a konsumentami po rozwiązania organizacyjne, które umożliwiają skalowanie lokalnej współpracy. Punktem wyjścia będą targowiska, sprzedaż bezpośrednia, lokalne warzywniaki oraz spółdzielnie, gdzie jakość produktu i nazwisko producenta stają się podstawą wiarygodności.

Ostatnim zagadnieniem panelowym będzie bezpieczeństwo żywnościowe widziane jako element odporności państwa i lokalnych wspólnot. Rozmowa obejmie relację między krajową produkcją żywności, przetwórstwem, magazynowaniem i dystrybucją a zdolnością reagowania w sytuacjach kryzysowych – od zakłóceń rynkowych po kryzysy militarne i klimatyczne.

Szczególnym momentem tegorocznego Kongresu będzie warsztat, podczas którego zostanie wypracowany projekt Modularnej Miejskiej Polityki Żywnościowej – adaptowalnego dokumentu będącego narzędziem dla samorządów, pomocnym w opracowywaniu i wdrażaniu lokalnych polityk żywnościowych. Kongres jest współorganizowany przez

Fundację Pracownia Dóbr Wspólnych, PLZ Spółdzielnię i Instytut Strategii Żywnościowych GRUNT.

Więcej na temat Kongresu można przeczytać na stronie: www.miastadlasywnosci.pl

PROGRAM

17 czerwca – Urząd Miasta Krakowa (Plac Wszystkich Świętych 3-4)

- 09:00 otwarcie rejestracji
- 10:00 otwarcie Kongresu
- 10:30-12:00 panel: Etos pracy | Duma z pracy z żywnością
- 12:15-13:45 panel: Bioregiony | Produkcja i regeneracja
- 13:45-14:45 przerwa obiadowa
- 14:45-16:15 panel: Zaufanie | Od infrastruktury do relacji
- 16:30-18:00 panel: Bezpieczeństwo | Suwerenna najedzona
- 18:00 zakończenie 1. dnia

18 czerwca

- 9:30 wizyta studyjna na targowisku
- obiad we własnym zakresie
- 13:30-16:00 warsztat Modularna Miejska Polityka Żywnościowa – Pałac Krzysztofora

W NUMERZE:

• KSeF - zgłaszanie podejrzanych faktur	I
• Odpowiedzialność solidarna w VAT - obecne zasady i planowane zmiany od lipca 2026 r.	I
• Czy sprzedaż gruntu na rzecz użytkownika wieczystego podlega opodatkowaniu VAT?	II
• Prawo do odliczenia VAT z faktur zakupowych wystawionych poza KSeF	II
• Zasady korygowania faktur w KSeF w świetle wyjaśnień MF	IV
• Sprzedaż na rzecz konsumentów – dokumentowanie i ujęcie w ewidencjach podatkowych	VII
• Czym są zmiana stanu produktów i obroty wewnętrzne?	IX
• Jak sporządzić rachunek zysków i strat w wariantach kalkulacyjnych?	XI
• Terminy obowiązujące w czerwcu 2026 r.	XIV
• Okres przejściowy PKD 2025	XVI

KSEF – ZGŁASZANIE PODEJRZANYCH FAKTUR

W Aplikacji Podatnika KSeF 2.0 udostępniono nową funkcjonalność polegającą na możliwości zgłaszania do administracji skarbowej faktury, w stosunku do której podatnik ma podejrzenie, że jest ona wynikiem oszustwa lub nadużycia (tzw. faktury „scamowej”).

W komunikacie Ministerstwa Finansów dotyczącym tej kwestii (zamieszczonym na stronie internetowej gov.pl) wyjaśniono, że aby zgłosić fakturę w aplikacji, należy:

- zalogować się do Aplikacji Podatnika KSeF 2.0,
- przejść do zakładki „Faktury i Lista faktur”,
- wybrać fakturę i wejść w jej szczegóły,
- skorzystać z opcji „Zgłoszenie nadużycia”,
- wskazać powód zgłoszenia, uzupełnić uzasadnienie oraz potwierdzić oświadczenie,
- zatwierdzić zgłoszenie przyciskiem „Zgłoś”.

UWAGA! Faktur „scamowych” nie należy już zgłaszać poprzez Formularz zgłoszeniowy KSeF.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ SOLIDARNA W VAT - OBECNE ZASADY I PLANOWANE ZMIANY OD LIPCA 2026 R.

Zgodnie z art. 105a ustawy o VAT nabywca towarów z tzw. „wrażliwych” kategorii (załącznik nr 15) może odpowiadać solidarnie za zaległości podatkowe sprzedawcy, jeśli wiedział lub powinien był przypuszczać, że VAT nie zostanie odprowadzony. Przestanką takiego podejrzenia mogą być np. nierynkowo niskie ceny lub nietypowe warunki transakcji.

Odpowiedzialność ta nie obejmuje m.in. usług z załącznika nr 15, części transakcji paliwowych, przypadków bez udziału w oszustwie, a także transakcji opłaconych z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności (MPP) czy powyżej 15 tys. zł (przy spełnieniu określonych warunków).

Projekt nowelizacji ustawy o podatku od towarów i usług oraz ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (nr z wykazu prac legislacyjnych:

UD314) przewiduje istotne rozszerzenie odpowiedzialności solidarnej. Obejme ona m.in.:

- sytuacje, gdy nabywca świadomie uczestniczy w oszustwie (np. „puste faktury”), nawet jeśli zastosowano MPP,
- usługi z załącznika nr 15 o wartości poniżej 15 tys. zł,
- wybrane usługi niematerialne (np. doradcze, księgowe, reklamowe) – niezależnie od ich wartości.

Zmiany wynikają z nadużyć związanych z wykorzystywaniem MPP oraz fikcyjnych faktur, szczególnie w obszarze usług niematerialnych. Nowe przepisy mają ograniczyć wyłudzenia VAT i zwiększyć odpowiedzialność nabywców.

Przewidziano przepisy przejściowe – w niektórych przypadkach o stosowaniu nowych lub dotychczasowych zasad decydować będzie moment wykonania usługi/dostawy i wystawienia faktury. (J.S.)

CZY SPRZEDAŻ GRUNTU NA RZECZ UŻYTKOWNIKA WIECZYSTEGO PODLEGA OPODATKOWANIU VAT?

(interpretacja indywidualna Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z 9 stycznia 2026 r., nr 0112-KDIL-1-1.4012.876.2025.1.AR)

(...) W analizowanej sprawie, skoro prawo użytkownika wieczystego w odniesieniu do ww. nieruchomości ustanowiono przed 1 maja 2004 r., a więc przed wprowadzeniem przepisów, którymi ustawodawca objął tę czynność opodatkowaniem, to nie podlegało ono opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług, niemniej jednak nastąpiło przeniesienie prawa do rozporządzania towarami jak właściciel.

W związku z tym sprzedaż prawa własności nieruchomości gruntowej, o której mowa we wniosku, na rzecz dotychczasowego, obecnego użytkownika, będąca w istocie przekształceniem prawa wieczystego użytkownika w prawo własności nieruchomości, stanowi jedynie zmianę tytułu prawnego do nieruchomości, natomiast nie wpłynie na „władztwo rzeczy”, które zostało uzyskane przez tych użytkowników przed 1 maja 2004 r.

Zatem w przedstawionych we wniosku okolicznościach **sprzedaż nieruchomości gruntowej na rzecz użytkownika wieczystego, będąca w istocie czynnością przekształcenia prawa użytkownika wieczystego gruntu, które zostało ustanowione przed 1 maja 2004 r. w prawo własności tej nieruchomości, nie może być traktowana jako ponowna dostawa tej samej nieruchomości, w związku z czym nie będzie stanowiła odpłatnej dostawy towarów, o której mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 7 ust. 1 ustawy ani żadnej innej**

czynności podlegającej opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług (podkreśl. red.).

Bez znaczenia w tej sytuacji pozostaje fakt, kiedy obecny, dotychczasowy użytkownik wieczysty nabył prawo użytkowania wieczystego nieruchomości od poprzedniego użytkownika wieczystego. Istotna jest data ustanowienia prawa użytkowania wieczystego nieruchomości na rzecz pierwotnego użytkownika wieczystego.

(...) **W omówionym wyżej przypadku sprzedaż gruntu w trybie art. 32 ustawy o gospodarce nieruchomościami na rzecz osoby prawnej - użytkownika wieczystego, prowadzącego działalność gospodarczą, nie będzie podlegała opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług. (...)** (J.S.)

PRAWO DO ODLICZENIA VAT Z FAKTUR ZAKUPOWYCH WYSTAWIONYCH POZA KSEF

„(...) nabywane przez spółkę od dostawców towary i usługi nie podlegają zwolnieniu z VAT, są wykorzystywane przez spółkę do wykonywania czynności, w odniesieniu do których wnioskodawcy przysługuje prawo do odliczenia VAT naliczonego, jak i w odniesieniu do tych towarów/usług nie są spełnione negatywne przesłanki do odliczenia podatku naliczonego, które ustawodawca wskazał w art. 88 ustawy o VAT.

(...) Wnioskodawca nie może wykluczyć, że niektóre faktury zakupowe - wbrew przepisom obowiązującym od 1 lutego 2026 r. - zostaną wystawione przez dostawców poza KSeF.

(...) **Czy (...) wnioskodawcy będzie przysługiwało prawo do odliczenia VAT naliczonego wynikającego z faktur zakupowych wystawionych na rzecz spółki przez dostawców, również w przypadku, gdy - wbrew obowiązkom - faktura zakupowa, z której będzie wynikał VAT naliczony, zostanie wystawiona bez użycia Krajowego Systemu e-Faktur?**

(...) Stosownie do art. 106ga ust. 1-4 ustawy, który wejdzie w życie od 1 lutego 2026 r.:

1. Podatnicy są obowiązani wystawiać faktury ustrukturyzowane przy użyciu Krajowego Systemu e-Faktur.
2. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy wystawiania faktur:
 - przez podatnika nieposiadającego siedziby działalności gospodarczej ani stałego miejsca prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium kraju;
 - przez podatnika nieposiadającego siedziby działalności gospodarczej na terytorium kraju, który posiada stałe miejsce prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium kraju, przy czym to stałe miejsce prowadzenia działalności nie uczestniczy

w dostawie towarów lub świadczeniu usług, dla których wystawiono fakturę;

- przez podatnika korzystającego z procedur szczególnych, o których mowa w dziale XII w rozdziałach 7, 7a i 9, dokumentujących czynności rozliczane w tych procedurach;
- na rzecz nabywcy towarów lub usług będącego osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej;
- w przypadku odpowiednio udokumentowanych dostaw towarów lub świadczenia usług, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 106s.;
- przez podatnika korzystającego ze zwolnienia, o którym mowa w art. 113a ust. 1.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, wystawia się faktury elektroniczne lub faktury w postaci papierowej.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, 2 i 4, podatnicy mogą wystawiać faktury ustrukturyzowane.

(...) Należy podkreślić, że jedną z fundamentalnych zasad konstrukcji podatku od towarów i usług jest prawo podatnika do odliczenia podatku zapłaconego w cenie przy nabyciu towarów i usług związanych z działalnością gospodarczą opodatkowaną podatkiem VAT. Podstawowa zasada wspólnego systemu VAT, jaką jest zasada neutralności podatku, jest rozumiana jako stosowanie podatku od towarów i usług na wszystkich etapach obrotu gospodarczego z równoczesnym prawem do potrącenia podatku zawartego w poprzedniej fazie obrotu. Wszelkie ograniczenia prawa do odliczenia podatku naliczonego wpływają na neutralność tego podatku i mogą wynikać jedynie z wyraźnej regulacji ustawowej.

Analiza (...) art. 88 ustawy prowadzi do wniosku, że w dyspozycji tego przepisu, jako przesłanki wyłączającej prawo nabywcy (podatnika) do odliczenia podatku naliczonego, nie ujęto przypadku, gdy podatek naliczony wynika z faktur dokumentujących nabycie towarów i usług, które zostały wystawione wbrew obowiązкови, bez użycia Krajowego Systemu e-Faktur.

Należy podkreślić, że celem faktury jest przede wszystkim udokumentowanie rzeczywistego przebiegu zdarzeń gospodarczych, zarówno pod względem przedmiotu transakcji, jak i podmiotów biorących w niej udział. Z powyższego wynika, że o prawidłowości faktur wystawianych i otrzymywanych przez podatników powinny decydować przede wszystkim ustalenia, czy dokumenty te potwierdzają rzeczywiste transakcje handlowe między określonymi podmiotami.

W tym miejscu należy (...) wskazać, że prawo do odliczenia podatku naliczonego wynikającego z faktury uzależnione jest od spełnienia warunków wynikających z przepisu art. 86 ust. 1 ustawy bądź art. 86 ust. 8 ustawy, a także od niezistnienia przesłanek negatywnych, określonych w art. 88 ustawy. Przepis art. 88 ustawy enume-

ratywnie określa listę przypadków, w których podatnik został pozbawiony prawa do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego. Jednakże nie wymienia opisanego we wniosku przypadku, gdy podatek naliczony wynika z faktur dokumentujących nabycie towarów i usług, wystawionych wbrew obowiązкови, bez użycia Krajowego Systemu e-Faktur jako przesłanki negatywnej, powodującej utratę prawa do odliczenia podatku naliczonego (w sytuacji, gdy faktura odzwierciedla prawdziwe zdarzenie gospodarcze).

Mając na uwadze powołane przepisy prawa w kontekście przedstawionego opisu sprawy stwierdzić należy, że Państwu (czynnemu podatnikowi podatku VAT) będzie przysługiwało - na podstawie art. 86 ust. 1 bądź art. 86 ust. 8 pkt 1 ustawy - prawo do odliczenia kwoty podatku naliczonego wynikającego z faktur zakupowych dokumentujących nabycie towarów i usług wystawionych wbrew obowiązкови bez użycia Krajowego Systemu e-Faktur, wykorzystywanych przez Państwa do czynności opodatkowanych w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Wystawienie faktur zakupowych wbrew obowiązкови bez użycia Krajowego Systemu e-Faktur nie pozbawia Państwa prawa do odliczenia podatku naliczonego, gdyż nie stanowi to negatywnej przesłanki, uniemożliwiającej odliczenie tego podatku, wymienionej w art. 88 ustawy.

Powyższe wynika z faktu, że dla istnienia prawa do odliczenia podatku naliczonego wynikającego z faktury (nawet w przypadku wskazanym wyżej), obok fundamentalnych przesłanek takich jak status odliczającego jako czynnego, zarejestrowanego podatnika VAT i związek zakupionych towarów i usług z czynnościami opodatkowanymi (u odliczającego) i faktycznie zrealizowana transakcja, to również najistotniejsze jest to, by nabyta usługa lub towar podlegały opodatkowaniu i nie korzystały przy tym ze zwolnienia od tego podatku. Ponadto prawo do odliczenia przysługuje również, jeżeli importowane lub nabyte towary i usługi dotyczą dostawy towarów lub świadczenia usług przez podatnika poza terytorium kraju, jeżeli kwoty te mogłyby być odliczone, gdyby czynności te były wykonywane na terytorium kraju, a podatnik posiada dokumenty, z których wynika związek odliczonego podatku z tymi czynnościami. Prawidłowe wystawienie faktury papierowej, elektronicznej czy ustrukturyzowanej pod kątem formalnym i materialnym stanowi spełnienie jednej z przesłanek do skorzystania z prawa do odliczenia. **Jej wystawienie bez użycia Krajowego Systemu e-Faktur nie powoduje jednak tego, że wadliwie wystawiony dokument nie stanowi dowodu istnienia prawa do odliczenia podatku naliczonego.**

Tym samym należy stwierdzić, że będzie Państwu przysługiwało prawo do odliczenia podatku VAT naliczonego wynikającego z faktur zakupowych wystawionych na Państwa rzecz przez dostawców - wbrew

obowiązkowi - bez użycia Krajowego Systemu e-Faktur, przy założeniu, że spełnione będą pozostałe warunki uprawniające Państwa do skorzystania z prawa do odliczenia podatku naliczonego. (J.S.)

ZASADY KORYGOWANIA FAKTUR W KSEF W ŚWIELE WYJAŚNIEŃ MINISTERSTWA FINANSÓW

W niniejszym artykule zebrano najważniejsze informacje dotyczące wystawiania faktur korygujących po wprowadzeniu obowiązkowego KSeF, opierając się na wyjaśnieniach zawartych w opracowanych przez Ministerstwo Finansów (dalej: MF) podręcznikach KSeF 2.0 oraz w broszurze informacyjnej dotyczącej struktury logicznej FA(3).

1. Nowa struktura faktury - FA(3)

MF wyjaśniło, że do wszystkich faktur ustrukturyzowanych wystawianych od 1 lutego 2026 r. stosuje się strukturę logiczną FA(3). Tym samym struktura logiczna e-faktury w wersji FA(3) jest także wykorzystywana do wystawienia (od 1 lutego 2026 r.):

- faktur korygujących, w sytuacji gdy faktura pierwotna, której dotyczy faktura korygująca, została wystawiona przed 1 lutego 2026 r. przy użyciu struktury FA(2) lub FA(1),
- faktur rozliczających, w przypadku gdy faktura zaliczkowa została wystawiona przed 1 lutego 2026 r. przy użyciu struktury FA(2) lub FA(1).

MF podkreśliło ponadto, że wystawiając fakturę korygującą, należy zwrócić uwagę na następujące pola struktury FA(3):

- **„RodzajFaktury”:**
 - „KOR” - jeżeli wystawiana jest faktura korygująca do faktury podstawowej lub uproszczonej,
 - „KOR_ZAL” - jeśli wystawiana jest faktura korygująca do faktury zaliczkowej,
 - „KOR_ROZ” - w przypadku faktury korygującej do faktury rozliczającej;
- **„PrzyczynaKorekty”** - pole pozwalające na opisanie przyczyny wystawienia faktury korygującej; pole fakultatywne (podawanie przyczyny korekty nie jest obowiązkowe);
- **„TypKorekty”** - można podać typ skutku korekty w ewidencji VAT (pole nieobowiązkowe), które może przyjmować jedną z trzech wartości:
 - „1” - korekta skutkująca w dacie ujęcia faktury pierwotnej,
 - „2” - korekta skutkująca w dacie wystawienia faktury korygującej,
 - „3” - korekta skutkująca w dacie innej, w tym, gdy dla różnych pozycji faktury korygującej daty te są różne;

- **„NrFaKorygowany”** - pole wypełniane w szczególnym przypadku, gdy przyczyną korekty jest nadanie przez podatnika fakturze pierwotnej błędnego numeru (w takim przypadku błędny numer faktury jest podawany w fakturze korygującej w polu NrFaKorygowanej);
- **„DaneFaKorygowanej”** - pole zawierające dane faktury korygowanej/faktur korygowanych (m.in. numer faktury, numer KSeF faktury, data wystawienia); element ten może wystąpić wielokrotnie (do 50.000 razy), ponieważ jedną fakturą korygującą można korygować wiele faktur pierwotnych (tzw. korekty zbiorcze);
- **„P_15ZK”** - pole, które można wypełnić w przypadku:
 - korekt faktur zaliczkowych (pole zawiera kwotę zapłaty przed korektą),
 - korekt faktur rozliczających (pole zawiera kwotę pozostałą do zapłaty przed korektą);
- **„KursWalutyZK”** - pole dedykowane dla faktur korygujących faktury zaliczkowe, wystawianych w walucie obcej (w przypadku korekt faktur podstawowych i rozliczających kursy walut przed korektą mogą być podawane na wierszach dotyczących stanu przed korektą).

Ponadto ważnymi elementami w przypadku wystawiania faktur korygujących są sekcje „Podmiot1K” oraz „Podmiot2K”.

Sekcja „Podmiot1K” służy do podania danych identyfikacyjnych i adresowych sprzedawcy, jeśli uległy one zmianie, choćby częściowo w stosunku do danych zawartych w fakturze pierwotnej. MF wyjaśniło, że:

„(...) W takim przypadku w Podmiot1K należy podać pełne dane sprzedawcy występujące na fakturze korygowanej (pierwotnej). Poprawne dane (po korekcie) należy umieścić natomiast w części Podmiot1 faktury korygującej.

Podmiot1K nie dotyczy przypadku korekty błędnego NIP występującego na fakturze pierwotnej - wówczas wymagana jest korekta faktury do wartości zerowych. Do wystawienia faktury z błędnym NIP może dojść wyłącznie w przypadku, gdy wystawca faktury posiadał uprawnienia do wystawiania faktur w imieniu różnych podatników (tzn. posiadał uprawnienia do kilku kontekstów) i wystawił ją w kontekście podatnika, do którego posiadał uprawnienia, ale który faktycznie nie dokonał danej sprzedaży (sprzedaży dokonał inny podatnik, do którego posiada uprawnienia). (...)”

Natomiast w **sekcji „Podmiot2K”** podaje się dane identyfikacyjne i adresowe nabywcy, w przypadku korekty danych nabywcy występującego jako „Podmiot2” lub dodatkowego nabywcy występującego jako „Podmiot3”. Odnosząc się do tej kwestii MF wyjaśniło:

„(...) Należy podać pełne dane tego podmiotu występujące na fakturze korygowanej (pierwotnej). Korekcie nie podlegają błędne numery identyfikujące nabywcę oraz

dodatkowego nabywcę. W przypadku korygowania pozostałych danych nabywcy lub dodatkowego nabywcy, wskazany numer identyfikacyjny powinien być tożsamy z numerem w części Podmiot2 (względnie Podmiot3) faktury korygującej.

W KSeF przewidziano możliwość podawania w fakturze danych więcej niż jednego nabywcy. Sekcja Podmiot2K może wystąpić wielokrotnie, m.in. w celu podania danych wielu nabywców występujących w fakturze pierwotnej.

Z punktu widzenia technicznego istotna jest możliwość powiązania danych nabywcy po korekcie występujących w części Podmiot2 (względnie Podmiot3) z danymi w stanie przed korektą w sekcjach Podmiot2K. W tym celu wprowadzono pole „IDNabywcy”. Jest to unikalny klucz powiązania danych nabywcy, stosowany na potrzeby wystawienia danej faktury korygującej. Pole występuje wyłącznie w fakturach korygujących, w których ulegają zmianie dane nabywcy (wypełniona sekcja Podmiot2K). Jest to dowolny unikalny ciąg znaków (maksymalnie 32 znaki) (...).

2. Zasady wystawiania faktur korygujących

Sposób prezentowania

„różnic” w fakturach korygujących

Z ustawy o VAT wynika, że jeżeli faktura korygująca wpływa na zmianę podstawy opodatkowania lub kwoty podatku należnego - powinna zawierać odpowiednio kwotę korekty podstawy opodatkowania lub kwotę korekty podatku należnego z podziałem na kwoty dotyczące poszczególnych stawek podatku i sprzedaży zwolnionej.

MF wyjaśniło, że w strukturze FA(3) w fakturach korygujących, kwoty zawarte w polach, w zależności od stawki P_13_1, P_14_1, P_14_1W; P_13_2, P_14_2, P_14_2W (itd.), P_15, czyli tzw. podsumowanie faktury obejmujące kwoty podstaw opodatkowania i podatku w podziale na stawki oraz kwotę należności ogółem wypełniane są przez różnicę w stosunku do kwoty zawartej w fakturze pierwotnej. MF wyjaśniło to w następujący sposób:

„(...) Przykładowo:

- podatnik wystawił fakturę na 2.000 zł netto (pole P_13_1 = 2.000), 460 zł VAT (pole P_14_1 = 460), brutto 2.460 zł (pole P_15 = 2.460),
- następnie podatnik zorientował się, że popełnił błąd, w związku z czym wystawił fakturę korygującą na -200 zł netto, ponieważ transakcja miała mieć wartość 1.800 zł netto; zapis na fakturze korygującej powinien odnosić się do różnicy w kwocie podstawy opodatkowania, kwocie podatku oraz kwocie należności ogółem, tj. pole P_13_1 = -200, pole P_14_1 = -46, pole P_15 = -246). (...)”

Jest to ogólna zasada, obowiązująca we wszystkich typach faktur korygujących (dotyczy np. korekty błędnie zafakturowanej wysokości otrzymanej zaliczki).

Kilka faktur korygujących do jednej faktury pierwotnej

MF odniosło się do sytuacji, gdy podatnik wystawi fakturę pierwotną, następnie wystawi do niej fakturę korygującą podstawę opodatkowania i kwotę podatku, a po pewnym czasie wystawi kolejną fakturę korygującą podstawę opodatkowania i kwotę podatku. W takim przypadku (wystawiania kolejnych faktur korygujących do faktury pierwotnej, skutkujących zmianą wartości podstawy opodatkowania i podatku, w sytuacji gdy wcześniejsza korekta już na te wartości wpływała) MF wyjaśniło, że należy odnosić się zawsze do wartości uwzględniających wcześniej wystawioną fakturę korygującą. Natomiast w sekcji „DaneFaKorygowanej” należy podawać dane faktury pierwotnej (m.in. jej numer, numer KSeF - jeśli faktura pierwotna była wystawiona w KSeF, datę wystawienia). W fakturze korygującej nie jest zaś konieczne podawanie danych (numerów, dat wystawienia) wcześniej wystawionych faktur korygujących. MF posłużyło się następującym przykładem:

„(...) Przykładowo:

- podatnik wystawił fakturę na 1.000 zł netto (pole P_13_1 = 1.000), 230 zł VAT (pole P_14_1 = 230), brutto 1.230 zł (pole P_15 = 1.230),
- następnie wystawił fakturę korygującą na -100 zł netto, ponieważ transakcja miała mieć wartość 900 zł netto (pole P_13_1 = -100, pole P_14_1 = -23, pole P_15 = -123),
- następnie wystawił kolejną fakturę korygującą na -200 zł netto, ponieważ zorientował się, że faktura nadal zawiera błąd, gdyż transakcja ostatecznie miała mieć wartość 700 zł netto (zapis w fakturze korygującej: pole P_13_1 = -200, pole P_14_1 = -46, pole P_15 = -246).

W drugiej fakturze korygującej podatnik powinien odnieść się więc do kwot, uwzględniających wcześniej wystawioną fakturę korygującą. Po pierwszej korekcie faktura opiewała na kwotę 900 zł netto, 207 zł VAT, 1.107 zł brutto. W stosunku do docelowych, poprawnych wartości (700 zł netto, 161 zł VAT, 861 zł brutto) w drugiej fakturze korygującej właściwe było wskazanie więc zapisu: -200 zł netto, -46 zł VAT, -246 zł brutto. (...)”

3. Zasady korygowania poszczególnych wierszy (pozycji) faktury

W przypadku korygowania danych kwotowych zawartych w poszczególnych pozycjach (wierszach) faktury, względnie pozycji (wierszy) zamówienia faktury zaliczkowej, MF wskazało trzy metody:

1. **korygowanie przez różnicę** - jednemu wierszowi faktury korygowanej będzie odpowiadał jeden wiersz na fakturze korygującej; kwota wynikająca z takiego wiersza będzie kwotą różnicy w stosunku do wartości

zawartej w fakturze pierwotnej (przykładem takiego sposobu korygowania jest całkowity zwrot towaru, gdzie ujemna wartość wiersza zeruje wartość wykazaną w fakturze pierwotnej),

2. korygowanie z wykorzystaniem znacznika „StanPrzed” - metoda ta umożliwia czytelną prezentację danych dla każdego przypadku korekty; MF zaleca ją szczególnie w przypadku całkowitej zmiany stawki VAT lub zmiany kursów walut; w takim przypadku jednemu wierszowi faktury korygowanej będą odpowiadały dwa wiersze faktury korygującej (pierwszy z wierszy będzie zawierał dane w stanie przed korektą i opatrywany będzie znacznikiem „StanPrzed” - to osobne pole w wierszu przyjmujące w takim przypadku wartość „1”, a drugi z wierszy będzie zawierał prawidłowe dane po korekcie; na potrzeby obliczania kwot podsumowania wartość wiersza oznaczonego znacznikiem „StanPrzed” przyjmuje znak przeciwny - tzn., że dodatnie wartości „stanu przed” są traktowane jako ujemne); wiersze dla „stanu przed” i „stanu po” posiadają odrębną numerację,

3. korygowanie poprzez storna - jest to metoda podobna do metody wykorzystującej znacznik „StanPrzed”, ale zamiast jego stosowania wiersz odnoszący się do stanu przed korektą prezentowany jest ze znakiem przeciwnym (wiersz faktury pierwotnej o wartości dodatniej prezentowany jest w fakturze korygującej z wartością ujemną - w celu jej uzyskania prezentuje się ujemną ilość lub ujemną cenę jednostkową).

MF wskazało ponadto, że wystawiając fakturę korygującą podatnik może wykorzystać pole „UU_ID” - uniwersalny, unikalny numer wiersza faktury. Pole to umożliwia jednoznaczne powiązanie wiersza faktury korygującej z wierszem faktury korygowanej, pod warunkiem że numer ten nadawany jest wierszowi już w fakturze pierwotnej. Wykorzystanie tego pola umożliwia łatwe korygowanie np. błędu w nazwie towaru, zawartej w fakturze korygowanej, poprzez podanie w wierszu faktury korygującej m.in. tego numeru. MF podkreśliło jednak, że wówczas niezbędne jest zapewnienie unikalności numeru wiersza w ramach wszystkich faktur danego podatnika lub wszystkich faktur danego podatnika w danym systemie do fakturowania. Wykorzystanie tej funkcjonalności jest dobrowolne.

Faktura korygująca fakturę zaliczkową i fakturę rozliczającą

Odnosząc się do faktur korygujących faktury zaliczkowe i faktur korygujących faktury rozliczające MF wyjaśniło, że nawet jeśli korekta nie dotyczy wartości zamówienia i jednocześnie zmienia wysokość podstawy

opodatkowania lub podatku, wówczas zaleca się wprowadzenie zapisu wg stanu przed korektą i zapisu w stanie po korekcie w części „Zamowienie” (w przypadku faktury korygującej fakturę zaliczkową) lub „FaWiersz” (w przypadku faktury korygującej fakturę rozliczającą) - w celu potwierdzenia braku zmiany wartości danej pozycji faktury. Dotyczy to np. przypadku, gdy przyczyną korekty jest błędnie zafakturowana wartość zaliczki, mimo braku zmiany poszczególnych pozycji zamówienia. W polu P_15 (kwota należności ogółem) należy wówczas wskazać kwotę różnicy wartości zaliczki w stosunku do faktury pierwotnej.

MF podkreśliło, że w fakturach zaliczkowych występuje pole „WartoscZamowienia” (wartość zamówienia lub umowy z uwzględnieniem kwoty podatku). Powinna ona odpowiadać sumie wartości brutto poszczególnych wierszy zamówienia. W przypadku gdy faktura korygująca dotyczy korekty wartości zamówienia, wówczas pole to powinno zawierać prawidłową wartość zamówienia w stanie po korekcie, zatem powinno odpowiadać sumie wartości brutto poszczególnych wierszy zamówienia w stanie po korekcie.

Korygowanie faktur wystawionych w KSeF i poza KSeF

Struktura FA(3) zawiera m.in. element „DaneFaKorygowanej” składający się z:

1. pola „DataWystFaKorygowanej” - data wystawienia faktury korygowanej,
2. pola „NrFaKorygowanej” - numer faktury korygowanej,
3. sekwencji typu „choice” (wybór), w skład której wchodzi:
 - sekwencja złożona z pól:
 - NrKSeF - znacznik faktury korygowanej wystawionej w KSeF,
 - NrKSeFFaKorygowanej - numer identyfikujący fakturę korygowaną w KSeF,
 - pole NrKSeFN - znacznik faktury korygowanej wystawionej poza KSeF.

Element „DaneFaKorygowanej” może wystąpić w fakturze do 50.000 razy. Dzięki budowie tego elementu możliwe jest wystawienie w KSeF zbiorczej faktury korygującej (np. w przypadku udzielenia rabatu do wszystkich dostaw w danym okresie), odnoszącej się jednocześnie do faktur pierwotnych wystawionych poza KSeF oraz faktur pierwotnych wystawionych przy użyciu KSeF. Wówczas element „DaneFaKorygowanej” jest wypełniany tyle razy, ile faktur pierwotnych jest korygowanych. MF wyjaśniło, że:

„(...) w przypadku wystawienia faktury korygującej zbiorczej:

- wskazując dane faktury pierwotnej wystawionej poza KSeF - podatnik wypełnia pola DataWystFaKorygowanej, NrFaKorygowanej oraz wskazuje „1” w polu

NrKSeFN (potwierdzając, że faktura pierwotna jest fakturą wystawioną poza KSeF),

- wskazując dane faktury pierwotnej wystawionej przy użyciu KSeF - podatnik wypełnia pola DataWystFaKorygowanej oraz NrFaKorygowanej. Dodatkowo w polu NrKSeF wskazuje „1” (potwierdzając, że faktura pierwotna jest fakturą wystawioną przy użyciu KSeF) oraz wypełnia pole NrKSeFFaKorygowanej.

Zakres pól wypełnianych w elemencie DaneFaKorygowanej zależy więc od tego, czy wskazywane są dane faktury pierwotnej wystawionej w KSeF, czy poza KSeF. Możliwa jest sytuacja, w której jedna faktura korygująca zbiorcza będzie odnosiła się zarówno do faktur pierwotnych wystawionych w KSeF, jak i poza KSeF. (...)

Zbiorcza faktura korygująca

MF wyjaśniło, że w KSeF jest możliwe wystawianie zbiorczych faktur korygujących (tj. wystawianych w związku z udzieleniem opustu lub obniżki ceny). Odnosząc się do takich faktur MF wskazało, że:

„(...) gdy korekta dotyczy wszystkich dostaw towarów i usług, podatnik:

- ujmie kwotę korekty podstawy opodatkowania (ze znakiem „-”) i kwotę korekty podatku należnego z podziałem na kwoty dotyczące poszczególnych stawek podatku i sprzedaży zwolnionej w polach P_13_1, P_14_1, P_14_1W; P_13_2, P_14_2, P_14_2W (itp.),
- korektę kwot należności ogółem wynikających z faktur korygowanych wskaże w polu P_15,
- stosuje w polu RodzajFaktury oznaczenie „KOR”,
- fakultatywnie uwzględnia przyczynę wystawienia faktury korygującej w polu PrzyczynaKorekty, np. „rabat 5% w związku z osiągnięciem progu dokonanych zakupów w II kwartale 2026 r.”,
- fakultatywnie może wskazać typ skutku korekty w ewidencji na cele podatku od towarów i usług w polu TypKorekty,
- wskazuje dane poszczególnych faktur korygowanych w elemencie DaneFaKorygowanej (element ten może wystąpić w strukturze do 50.000 razy),
- uwzględnia okres faktury korygowanej, do którego odnosi się udzielany opust lub udzielana obniżka w polu OkresFaKorygowanej (pole tekstowe, które może przyjmować zarówno zakres dat, jak i opis tekstowy, dotyczy wyłącznie faktur korygujących, o których mowa w art. 106j ust. 3 ustawy),
- nie zawiera żadnych danych w części FaWiersz.

Jeżeli zbiorcza faktura korygująca dotyczy części dostaw towarów i świadczonych usług na rzecz jednego odbiorcy w danym okresie, powinna zawierać dodatkowo nazwę (rodzaj) towaru lub usługi objętych korektą w polu P_7 w części FaWiersz. (...)

MF podkreśliło ponadto, że fakturę korygującą zbiorczą można wystawić zarówno dla faktur korygujących „in minus”, jak i faktur korygujących „in plus”. Uproszczenia w zakresie obowiązkowych elementów faktury (o których mowa w art. 106j ust. 3 ustawy o VAT) wystąpią jednak wyłącznie w przypadku wystawienia faktur korygujących „in minus”. (J.S.)

SPRZEDAŻ NA RZECZ KONSUMENTÓW - DOKUMENTOWANIE I UJĘCIE W EWIDENCJACH PODATKOWYCH

Podatnicy dokonujący sprzedaży na rzecz konsumentów (osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej) muszą tę sprzedaż odpowiednio udokumentować i ująć w ewidencjach prowadzonych dla celów podatkowych. Tę kwestię poruszamy w tym artykule, odnosząc się do sprzedaży krajowej.

1.1. Faktura i paragon fiskalny - dokumenty potwierdzające sprzedaż na rzecz konsumentów

Wystawienie faktury

Sprzedaży na rzecz konsumentów nie trzeba dokumentować fakturą. Taki dokument trzeba wystawić tylko wówczas, gdy konsument tego zażąda w terminie 3 miesięcy, licząc od końca miesiąca, w którym dostarczono towar, wykonano usługę bądź otrzymano całość lub część zapłaty. Nie ma jedynie obowiązku wystawienia faktury - nawet na żądanie konsumenta - w przypadku dostaw/usług wskazanych w art. 19a ust. 5 pkt 4 ustawy o VAT, tj. sprzedaży mediów, najmu itp.

Trzeba tu podkreślić, że faktury dla konsumenta nie trzeba wystawiać w KSeF. Jeśli jednak na zasadzie dobrowolności podatnik wystawi fakturę w KSeF, powinien ją udostępnić konsumentowi w sposób z nim uzgodniony. W przypadku wystawienia faktury w KSeF i udostępnienia jej konsumentowi:

- poza KSeF (np. w pliku PDF) - faktura ustrukturyzowana powinna być opatrzona kodem weryfikującym (QR), co umożliwi dostęp do tej faktury w KSeF oraz weryfikację danych zawartych na tej fakturze,
- przy użyciu KSeF - podatnik jest zobowiązany zapewnić nabywcy (konsumentowi) dostęp do tej faktury poprzez podanie kodu weryfikującego do faktury oraz danych umożliwiających zidentyfikowanie tej faktury w KSeF.

Zaznaczenia wymaga, że wystawienie faktury dla konsumenta generalnie nie zwalnia z obowiązku ujęcia sprzedaży w kasie rejestrującej (chyba że szczególny przepis tak stanowi).

Ewidencja sprzedaży w kasie rejestrującej

Sprzedaż na rzecz konsumentów generalnie dokumentuje się paragonem fiskalnym. Są jednak pewne zwolnienia z ewidencjonowania. Zostały one określone w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 17 grudnia 2024 r. w sprawie zwolnień z obowiązku prowadzenia ewidencji sprzedaży przy zastosowaniu kas rejestrujących (Dz. U. poz. 1902). Przykładowo, zwolnienie z ewidencjonowania dotyczy:

1. dostawy towarów w systemie wysyłkowym (pocztą lub przesyłkami kurierskimi),
2. świadczenia usług

- jeżeli dostawca/usługodawca otrzyma w całości zapłatę za wykonaną czynność za pośrednictwem poczty, banku lub SKOK (odpowiednio na rachunek bankowy podatnika lub na rachunek podatnika w SKOK), a z ewidencji i dowodów dokumentujących zapłatę jednoznacznie wynika, jakiej konkretnie czynności dotyczyła (a w przypadku sprzedaży towaru - także na czyją rzecz została dokonana, tj. dane nabywcy, w tym jego adres).

Zaznaczam, że sprzedaż niektórych towarów/usług musi być bezwzględnie ewidencjonowana w kasie rejestrującej.

Termin wystawienia paragonu fiskalnego

Paragon fiskalny należy wystawić i wydać nabywcy podczas dokonywania sprzedaży, nie później niż z chwilą przyjęcia należności, bez względu na formę płatności (zamiast paragonu fiskalnego podatnicy mogą wystawić fakturę przy użyciu kasy i wydać ją nabywcy).

W przypadku otrzymania przed dokonaniem sprzedaży całości albo części należności (zapłaty):

- w gotówce - podatnik powinien wystawić i wydać nabywcy (bez jego żądania), paragon fiskalny z chwilą jej otrzymania,
- za pośrednictwem poczty, banku lub SKOK (odpowiednio na rachunek bankowy podatnika lub na rachunek podatnika w SKOK) - podatnik powinien wystawić i wydać nabywcy (bez jego żądania), paragon fiskalny niezwłocznie po jej uznaniu na rachunku podatnika, nie później niż z końcem miesiąca, w którym została uznana na rachunku podatnika, a jeżeli przed końcem tego miesiąca dokonano sprzedaży, nie później niż z chwilą jej dokonania.

Powyższe wynika z § 6 ust. 1 pkt 1-2 rozporządzenia Ministra Finansów z 25 czerwca 2025 r. w sprawie kas rejestrujących (Dz. U. poz. 845).

W praktyce podatnicy często dowiadują się o otrzymaniu zaliczki (przedpłaty itp.) w dniu następnym, po otrzymaniu wyciągu bankowego. Nie powinno być problemem zaewidencjonowanie takiej wpłaty w tym następnym dniu. Datą graniczną jest tu ostatni dzień mie-

siąca. Problem może być jedynie na przełomie miesiąca, gdzie np. o wpływie zaliczki (przedpłaty itp.) w dniu 31 marca br. podatnik dowiedział się 1 kwietnia br. Choć przepisy nie wskazują, jak postąpić w takiej sytuacji, to w praktyce za dopuszczalne uznaje się zaewidencjonowanie wpłaty niezwłocznie po uzyskaniu o niej informacji z banku, czyli tu: 1 kwietnia br. Trzeba jednak pamiętać, że takie zaewidencjonowanie wpłaty nie „przesunie” terminu powstania obowiązku podatkowego - powstanie on i tak w dniu otrzymania zaliczki, przedpłaty - przy założeniu, że zaliczka (przedpłata itp.) generuje obowiązek podatkowy (por. interpretację indywidualną Dyrektora KIS z 5 maja 2020 r., nr 0114-KDIP1-3.4012.83.2020.2.MT). W JPK_VAT taką zaewidencjonowaną z „opóźnieniem” wpłatę będzie trzeba więc doliczyć do wartości raportu fiskalnego z miesiąca jej otrzymania, pomniejszając odpowiednio sprzedaż paragonową z następnego miesiąca (zapisu będzie należało dokonać jednym łącznym wpisem). Zaznaczamy, że naszym zdaniem, takiej zaewidencjonowanej z „opóźnieniem” sprzedaży paragonowej nie trzeba wykazywać w ewidencji korekt (ani w żadnej innej dodatkowej ewidencji), ale nie powinno być błędem, jeżeli podatnik tę ewidencję wykorzysta do ww. celów.

1.2. Ujęcie sprzedaży na rzecz konsumentów w JPK_VAT

Sposób ujęcia w JPK_VAT sprzedaży na rzecz konsumentów zależy od sposobu jej udokumentowania. I tak - w przypadku sprzedaży:

1. **ewidencjonowanej w kasie rejestrującej** - zapisu w JPK_VAT dokonuje się na podstawie dokumentu zbiorczego z kasy rejestrującej (raportu fiskalnego) z oznaczeniem „RO”; jeżeli do takiej sprzedaży dodatkowo podatnik wystawi fakturę, oznacza się ją w JPK_VAT jako „FP” (fakturę tę wykazuje się w JPK_VAT w okresie, w którym została wystawiona; faktura ta nie zwiększa wartości sprzedaży oraz podatku należnego za ten okres - sprzedaż została bowiem już ujęta w raporcie fiskalnym),
2. **nieewidencjonowanej w kasie rejestrującej** - zapisu w JPK_VAT dokonuje się w wysokościach zbiorczych na podstawie dokumentu wewnętrznego z oznaczeniem „WEW” (przepisy nie określają, jaki okres powinien obejmować ten dokument - należy więc przyjąć, że może dokumentować zarówno np. sprzedaż dzienną, jak i miesięczną); jeżeli ww. sprzedaż jest udokumentowana fakturami, za dopuszczalne uznaje się dokonanie zapisu w JPK_VAT na podstawie tych faktur, bez ich oznaczania „FP”.

Dodatkowo przypominam, że w związku z wejściem w życie z dniem 1 lutego 2026 r. przepisów o KSeF, w JPK_VAT stosuje się nowe oznaczenia. Jednym z nich jest oznaczenie „DI” stosowane do dowodów innych niż

faktura. To oznaczenie należy zastosować np. do raportu fiskalnego oznaczonego dodatkowo „RO” (oznaczenia „RO” i „DI” mogą bowiem występować jednocześnie) oraz do dowodu wewnętrznego oznaczonego „WEW”. Natomiast jeśli sprzedaż na rzecz konsumentów podatnik dokumentuje fakturami i ujmuje je w JPK_VAT odrębnie, to należy zastosować oznaczenie BFK (lub podać NrKSeF, jeżeli dobrowolnie wystawia je w KSeF lub OFF, gdy wystawi je w okresie awarii KSeF).

1.3. Ujęcie sprzedaży na rzecz konsumentów w księgach rachunkowych

Sprzedaż udokumentowana fakturami

W przypadku gdy sprzedaż na rzecz konsumentów (osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej) nie podlega ewidencji w kasie rejestrującej, a zostaje udokumentowana fakturą, jej ujęcie w księgach rachunkowych następuje na zasadach ogólnych (na podstawie faktury) zapisem:

- wartość brutto:
 - **Wn konto 10** „Kasa” - przy płatności gotówkowej albo
 - **Wn konto 20** „Rozrachunki z odbiorcami” - przy płatności odroczonej albo
 - **Wn konto 24** „Pozostałe rozrachunki” (w analityce: Płatności kartą) - przy płatności kartami bankowymi;
- VAT należny:
 - **Ma konto 22-2** „Rozliczenie z urzędem skarbowym z tytułu VAT należnego”;
- przychód ze sprzedaży:
 - **Ma konto 70-0** „Sprzedaż produktów/usług” albo konto 73-0 „Sprzedaż towarów”.

Sprzedaż paragonowa

Jeżeli podatnik ewidencjonuje sprzedaż na rzecz konsumentów za pomocą kasy fiskalnej, wówczas dokumentami stanowiącymi podstawę zapisów, są - co do zasady - okresowe raporty fiskalne. Zawierają one sumaryczne dane o obrocie i kwotach VAT należnego za dany okres. Klasyczne ujęcie utargów na podstawie raportu fiskalnego w księgach rachunkowych może następować zapisami:

- wartość utargu uregulowana gotówką:
 - **Wn konto 10**;
- wartość utargu opłacona kartami płatniczymi:
 - **Wn konto 24** (w analityce: Płatności kartą);
- kwota utargu z odroczonym terminem płatności:
 - **Wn konto 24** (w analityce: Odroczone płatności);
- VAT należny:
 - **Ma konto 22-2**;

- wartość sprzedaży w cenach sprzedaży netto:
 - **Ma konto 70-0** albo **konto 73-0**.

Alternatywny sposób ewidencji raportu z kasy fiskalnej polega na ujęciu wartości sprzedaży brutto za pośrednictwem konta rozrachunkowego, np. 24-9 „Pozostałe rozrachunki - inne” (w analityce: Rozliczenie sprzedaży fiskalnej). Wówczas zapisy księgowe przedstawiają się następująco:

1. Wartość sprzedaży wynikająca z raportu fiskalnego:
 - kwota brutto utargu:
 - **Wn konto 24-9** „Pozostałe rozrachunki - inne” (w analityce: Rozliczenie sprzedaży fiskalnej);
 - VAT należny:
 - **Ma konto 22-2**;
 - przychód ze sprzedaży w cenie netto:
 - **Ma konto 70-0** albo **konto 73-0**.
2. Rozliczenie utargu opłaconego gotówką, kartami płatniczymi oraz należności odroczonej:
 - kwota utargu opłacona gotówką:
 - **Wn konto 10**;
 - kwota utargu opłacona kartami płatniczymi:
 - **Wn konto 24** (w analityce: Płatności kartą);
 - kwota utargu z odroczonym terminem płatności:
 - **Wn konto 24** (w analityce: Odroczone płatności);
 - rozliczenie kwoty utargu:
 - **Ma konto 24-9** (w analityce: Rozliczenie sprzedaży fiskalnej).

W przypadku gdy do sprzedaży zaewidencjonowanej pierwotnie w kasie fiskalnej wystawiana jest faktura, nie podlega ona wprowadzeniu do ksiąg rachunkowych (sprzedaż taka również jest wykazywana na podstawie raportu fiskalnego). Jednostka może dodatkowo podjąć decyzję o ujęciu wartości rozrachunku wynikającej z tych faktur w księgach rachunkowych po obu stronach konta rozrachunkowego służącego do ewidencji należności. Wówczas księgowania kwot brutto wynikających z faktur FP przebiegałyby następująco:

- **Wn konto 20-9** „Rozrachunki z odbiorcami - faktury FP”;
- **Ma konto 20-9**.

Konto 20-9 miałooby charakter konta technicznego, które na koniec miesiąca nie wykazywałoby salda. (J.S.)

CZYM SĄ ZMIANA STANU PRODUKTÓW I OBROTÓW WEWNĘTRZNE?

Zmianę stanu produktów ustalają oraz stosują konta obrotów wewnętrznych jednostki sporządzające porównawczy rachunek zysków i strat. Za ich pomocą w tym rachunku doprowadza się do współmierności przychodów i kosztów.

Na skutek stosowania w rachunkowości zasady współmierności przychodów i kosztów, o której mowa w art. 6 ust. 2 ustawy o rachunkowości (Dz. U. z 2023 r. poz. 120 ze zm.), jednostki są zobowiązane do ustalenia zmiany stanu produktów. Dzięki temu zapewniona zostaje porównywalność kosztów działalności operacyjnej zgromadzonych na kontach kosztów rodzajowych z przychodami ze sprzedaży produktów. Zmiana stanu produktów występuje w podmiotach przygotowujących porównawczy rachunek zysków i strat. W tym wariantcie rachunku należy wykazać (ze szczegółowością uzależnioną od załącznika, zgodnie z którym jednostka sporządza rachunek zysków i strat) koszty według ich rodzajów, a w przychodach podstawowej działalności operacyjnej i zrównanych z nimi - pozycje korygujące wysokość tych kosztów, tj. zmianę stanu produktów i koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby jednostki. Korekta taka ma na celu wykazanie kosztów działalności w takiej wysokości, w jakiej wpłynęły na wynik finansowy, przyczyniając się do powstania przychodów za dany rok.

Konta obrotów wewnętrznych

W przypadku pełnego rachunku kosztów funkcjonuje tzw. zamknięty krąg kosztów tworzony przez: konta zespołu 4 w tym konto 49 „Rozliczenie kosztów”, konta zespołu 5 i 6 oraz konto 70-1 „Koszt sprzedanych produktów”. Ponadto występują wtedy także konta uszczelniające, tj. 79-0 „Obroty wewnętrzne” i 79-1 „Koszty obrotów wewnętrznych”.

Wejście do kręgu kosztów następuje, gdy koszty proste ujmowane są na kontach zespołu 4. Następnie koszty te przenosi się według miejsc ich powstawania na konta zespołu 5. W kolejnym etapie koszty trafiają, bezpośrednio z kont zespołu 5 lub za pośrednictwem konta 58 „Rozliczenie kosztów działalności”, na konta zespołu 6 i są aktywowane jako produkty lub produkcja w toku albo rozliczenia międzyokresowe. W ostatnim kroku są one odnoszone z konta 60 „Produkty gotowe i półprodukty” na konto 70-1 „Koszt sprzedanych produktów”.

Zaburzenie równowagi w zamkniętym kręgu kosztów następuje, gdy zapisy księgowe dokonywane na kontach z zamkniętego kręgu kosztów są drugostronnie odnoszone na konta nienależące do tego kręgu. Poniesione koszty rodzajowe nie przekształcają się wtedy w koszt własny produktu, lecz zostają zakwalifikowane jako pozostałe koszty operacyjne lub zwiększają wartość aktywów jednostki. Wtedy dochodzi do wyjścia kosztów z kręgu lub wejścia kosztów do kręgu, co ujmuje się z wykorzystaniem kont obrotów wewnętrznych.

Konta 79-0 i 79-1 prowadzi się w celu kontroli bezwzględnych przebiegów kosztów działalności jednostki, gdy sporządzany jest porównawczy rachunek zysków i strat. Oba konta, tj. 79-0 i 79-1, wykorzystują podmioty

stosujące pełny rachunek kosztów. Księguje się na nich zdarzenia, które dotyczą kosztów produktów przekazanych na własne potrzeby, zwiększających wartość aktywów jednostki, tj. np.: wydanych na budowę lub ulepszenie środków trwałych albo do użytkowania jako środek trwały, przekazanych do własnych punktów sprzedaży, stanowiących zawiniony niedobór (którego wartością obciążono pracownika odpowiedzialnego materialnie). Księguje się na nich także koszty ujęte wstępnie w zespole 4 i/lub 5, a następnie przebiegające na konto 76-1 „Pozostałe koszty operacyjne”, czyli np. koszty związane z: utrzymaniem obiektów socjalnych, likwidacją środków trwałych własnymi siłami, usuwaniem skutków zdarzeń losowych własnymi siłami, aktualizacją wyceny produktów gotowych, darowizną produktów gotowych, niedoborami produktów gotowych lub produkcji w toku ponad normę ubytków naturalnych (niezawinionymi), zaniechaniem produkcji, odpisaniem nieaktualnych tytułów czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów związanych z działalnością operacyjną.

Przykładowe księgowania mogą wówczas wyglądać następująco:

- przekazanie wyrobów do własnych sklepów
 - Wn konto 33 „Towary”,
 - Ma konto 79-0,
 oraz
 - Wn konto 79-1,
 - Ma konto 60 lub konto 50 „Koszty działalności podstawowej - produkcyjnej”, albo konto 58,
- przekazanie wyrobów na budowę środka trwałego
 - Wn konto 08 „Środki trwałe w budowie”,
 - Ma konto 79-0,
 oraz
 - Wn konto 79-1,
 - Ma konto 60 lub konto 50, albo konto 58,
- darowizna wyrobów
 - Wn konto 76-1,
 - Ma konto 79-0,
 oraz
 - Wn konto 79-1,
 - Ma konto 60 lub konto 50, albo konto 58.

Gdy koszty działalności operacyjnej rozliczane są tylko w zespole 4, nie występuje klasyczny krąg kosztów, ponieważ nie ma wtedy kont zespołu 5 oraz, z powodu trudności z wyodrębnieniem w uproszczonej ewidencji kosztów kont pozwalających na ustalenie kosztu wytworzenia produktów, nie stosuje się z reguły konta 70-1. Jeśli jednak jednostka ustala koszt wytworzenia produktów, ewidencjonuje je bieżąco i prowadzi konto 70-1, to przykładowe księgowania związane z obrotami wewnętrznymi mogą wyglądać następująco:

- przekazanie wyrobów do własnych sklepów
 - Wn konto 33,
 - Ma konto 79-0,

oraz

- Wn konto 49,
- Ma konto 60,
- przekazanie wyrobów na budowę środka trwałego
 - Wn konto 08,
 - Ma konto 79-0,
- oraz
 - Wn konto 49,
 - Ma konto 60,
- darowizna wyrobów
 - Wn konto 76-1,
 - Ma konto 79-0,
- oraz
 - Wn konto 49,
 - Ma konto 60.

Jeżeli jednostka prowadzi ewidencję kosztów wyłącznie w zespole 4 i nie stosuje bieżącej ewidencji produktów, a zarazem nie stosuje konta 70-1, to wartość produktów i produkcji w toku ustala na koniec okresu sprawozdawczego i ujmuje ją zapisem: Wn konto 60, Ma konto 49. Wtedy przykładowe księgowania mogą być następujące:

- przekazanie wyrobów do własnych sklepów
 - Wn konto 33,
 - Ma konto 79-0,
- przekazanie wyrobów na budowę środka trwałego
 - Wn konto 08,
 - Ma konto 79-0,
- darowizna wyrobów
 - Wn konto 76-1,
 - Ma konto 79-0.

Ustalenie zmiany stanu produktów

Przy kontach zespołu 4 i 5, sporządzając porównawczy rachunek zysków i strat na koniec roku, koszty proste z konta 40 przeksięgowuje się na wynik finansowy, a salda kont 70-1, 52 „Koszty sprzedaży” i 55 „Koszty zarządu” na konto 49. Wtedy wszystkie koszty powracają na konto 49. Konto to zamyka się i krąg kosztów zostaje zamknięty. Jednak taka idealna sytuacja raczej nie występuje w praktyce, wszystkie koszty poniesione w danym okresie musiałyby dotyczyć sprzedanych produktów i żadne koszty nie mogłyby być przeniesione do rozliczenia w czasie, a na początku okresu nie byłoby zapasu produktów i kosztów rozliczanych w czasie. Dlatego z reguły konto 49 będzie wykazywało saldo oznaczające wartość zmiany stanu produktów. Konto 49 nie zamyka się, gdy m.in. na koniec okresu sprawozdawczego wystąpi produkcja niezakończona, nie wszystkie produkty zostaną sprzedane, na koncie 64-0 pozostaną koszty podlegające rozliczeniu w czasie (jeśli wcześniej zaksięgowano je na koncie 49). Saldo na koncie 49 może być także wynikiem wejścia lub wyjścia kosztów poza krąg kosztów (księgowania za pośrednictwem kont 79-0 i 79-1). Saldo Ma

konta 79-0 przenosi się na ten dzień na konto 86 „Wynik finansowy” i wykazuje w rachunku zysków i strat jako koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby, natomiast saldo Wn konta 79-1 przeksięgowuje się na konto 49 i wpływa ono na wartość zmiany stanu produktów.

Przy ewidencji kosztów na samych kontach zespołu 4 zmianę stanu produktów wyznacza saldo 49. Saldo Ma konta 79-0 przenosi się na dzień bilansowy na konto 86 i wykazuje w rachunku zysków i strat jako koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby.

Gdy konto 49 na koniec roku obrotowego wykazuje saldo (oznaczające zmianę stanu produktów) po stronie Wn, nastąpiło zmniejszenie stanu produktów, a jeśli po stronie Ma - zwiększenie stanu produktów. Saldo konta 49 podlega przeksięgowaniu na konto 86.

W porównawczym rachunku zysów i strat, w zależności od załącznika do ustawy o rachunkowości, zmianę stanu produktów prezentuje się w pozycji: A.II „Zmiana stanu produktów (zwiększenie - wielkość dodatnia, zmniejszenie - wielkość ujemna)” - załącznik nr 1, A „Przychody podstawowej działalności operacyjnej i zrównane z nimi, w tym zmiana stanu produktów (zwiększenie - wartość dodatnia, zmniejszenie - wartość ujemna)” - załącznik nr 4, A.II „Zmiana stanu produktów (zwiększenie - wartość dodatnia, zmniejszenie - wartość ujemna)” - załącznik nr 5. (J.S.)

JAK SPORZĄDZIĆ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT W WARIANCIE KALKULACYJNYM?

Każda jednostka powinna w swoich zasadach (polityce) rachunkowości określić wariant sporządzania rachunku zysków i strat. Wariant porównawczy stosuje się w jednostkach ewidencjonujących koszty wyłącznie w układzie rodzajowym (konta zespołu 4) lub jednocześnie w układzie rodzajowym oraz funkcjonalnym (konta zespołów 4 i 5). Natomiast wariant kalkulacyjny stosuje się w jednostkach prowadzących ewidencję kosztów wyłącznie w układzie funkcjonalnym (konta zespołu 5) albo równocześnie w obu układach (konta zespołów 4 i 5). Wybór wariantu rachunku zysków i strat determinuje sposób ustalania wyniku finansowego oraz zasady zamknięcia kont wynikowych. W niniejszym artykule, na przykładzie liczbowym, przedstawiamy zasady ustalania wyniku finansowego oraz sporządzania rachunku zysków i strat w wariantcie kalkulacyjnym w jednostce stosującej konta zespołów 4 i 5.

1. Podział kosztów w układzie rodzajowym i funkcjonalnym

Przy pełnej ewidencji kosztów (jednocześnie w układzie rodzajowym oraz funkcjonalnym, tzn. na kontach

zespołów 4 i 5) stosuje się zasadę pierwszeństwa ewidencji w układzie rodzajowym, a następnie w układzie funkcjonalnym. Pozwala to na uzyskanie największej ilości informacji. Taka metoda ewidencji kosztów dostarcza danych zarówno o strukturze kosztów według ich rodzajów, jak i o kosztach przypisanych do poszczególnych ośrodków odpowiedzialności. Dodatkowo pozwala na przeprowadzenie rachunku kalkulacyjnego oraz zapewnia elastyczność w wyborze sposobu sporządzania rachunku zysków i strat.

Konta zespołu 4 „Koszty według rodzajów i ich rozliczenie” są przeznaczone do ewidencji kosztów w układzie według rodzajów, czyli na koncie 40 „Koszty według rodzajów”. W ewidencji analitycznej do konta 40 wyodrębnia się co najmniej rodzaje kosztów wymagane w załączniku nr 1, nr 4 lub nr 5 do ustawy o rachunkowości. Przykładowo mogą to być następujące konta:

- 40-0 „Amortyzacja”,
- 40-1 „Zużycie materiałów i energii”,
- 40-2 „Usługi obce”,
- 40-3 „Podatki i opłaty”,
- 40-4 „Wynagrodzenia”,
- 40-5 „Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia”,
- 40-9 „Pozostałe koszty rodzajowe”.

Częścią układu rodzajowego kosztów jest również konto 49 „Rozliczenie kosztów”. Konto to jest „łącznikiem” między kosztami rodzajowymi a kosztami w układzie funkcjonalnym, umożliwia bowiem bieżące ich przenoszenie do dalszych rozliczeń. Za pomocą konta 49 koszty ujęte na kontach zespołu 4 przenosi się w ciężar kont zespołu 5 lub konta 64-0 „Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów” (jeżeli dotyczą przyszłych okresów sprawozdawczych). Dalsze księgowania na koncie 49 są uzależnione od wariantu rachunku zysków i strat stosowanego przez jednostkę.

Konta zespołu 5 „Koszty według typów działalności i ich rozliczenie” służą do ewidencji i rozliczania kosztów według poszczególnych typów i odmian działalności oraz według miejsc powstawania kosztów. W ramach zespołu 5 wyodrębnić można następujące konta syntetyczne:

- 50 „Koszty działalności podstawowej - produkcyjnej”,
- 51 „Koszty działalności podstawowej - handlowej”,
- 52-1 „Koszty wydziałowe”,
- 52-7 „Koszty sprzedaży”,
- 53 „Koszty działalności pomocniczej”,
- 55 „Koszty zarządu”,
- 58 „Rozliczenie kosztów działalności”.

Budowa układu funkcjonalnego kosztów umożliwia obliczenie pozycji rachunku zysków i strat w wersji kalkulacyjnej, takich jak koszt wytworzenia sprzedanych produktów oraz koszty sprzedaży i koszty zarządu. Taki wariant ewidencji kosztów (konta zespołu 5) jest przydatny w jednostkach prowadzących:

- kilka typów działalności gospodarczej równocześnie, gdzie istnieje potrzeba ustalenia kosztów tych działalności do obliczenia wyników na nich osiągniętych,
- tylko jeden typ działalności gospodarczej, w których charakter i rozmiary tej działalności (szeroki asortyment wyrobów, różne techniki wytwarzania i fazy produkcji) wymagają ustalenia struktury kosztów danego typu działalności oraz odmian wyrobów i usług,
- tylko jeden typ działalności gospodarczej, przy której nie występują problemy kalkulacji, ale ze względu na rozbudowaną strukturę organizacyjną zachodzi potrzeba kontroli kosztów w miejscach ich powstawania.

2. Ewidencja i rozliczanie kosztów na kontach zespołu 4 i 5 w trakcie roku

Ewidencja i rozliczanie kosztów działalności operacyjnej w układzie rodzajowo-funkcjonalnym polega na tym, że koszty proste działalności operacyjnej księguje się bieżąco, na podstawie dokumentów źródłowych na odpowiednich kontach zespołu 4 - według rodzajów. Następnie koszty te grupuje się według miejsc ich powstawania (funkcji, typów działalności) na właściwych kontach zespołu 5. Informacje zarejestrowane na kontach zespołu 5 stanowią m.in. podstawę do kalkulacji kosztu wytworzenia produktów. Przeniesienie kosztów z układu rodzajowego na konta zespołu 5 może odbywać się w sposób bezpośredni na podstawie danych wynikających z dokumentów księgowych lub w sposób pośredni po zakończeniu każdego miesiąca - na podstawie sporządzonego w tym celu arkusza rozliczeniowego kosztów.

Ewidencja i rozliczanie kosztów na kontach zespołu 4 i 5	
1. Bieżące ujęcie kosztów prostych według rodzajów na podstawie dowodów źródłowych:	- Wn konto 40 "Koszty według rodzajów", - Ma konto zespołu 0, 1, 2, 3, 8.
2. Rozliczenie kosztów według typów działalności (miejsc ich powstawania):	a) na odpowiednie konta zespołu 5: - Wn odpowiednie konto zespołu 5 (konto 50, 51, 52, 53, 55), - Ma konto 49 "Rozliczenie kosztów", b) koszty zakwalifikowane do rozliczenia w czasie: - Wn konto 64-0 "Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów", - Ma konto 49 "Rozliczenie kosztów".
3. Koszty rozliczane w czasie dotyczące bieżącego okresu sprawozdawczego:	- Wn odpowiednie konto zespołu 5 (konto 50, 51, 52, 53, 55), - Ma konto 64-0 "Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów".
4. Koszty działalności pomocniczej obciążające koszty działalności podstawowej lub zarządu:	- Wn konto 50 "Koszty działalności podstawowej - produkcyjnej", 51 "Koszty działalności podstawowej - handlowej", 55 "Koszty zarządu", - Ma konto 53 "Koszty działalności pomocniczej".

Ustalony po zakończeniu każdego miesiąca koszt wytworzenia produktów przenosi się z konta 50, w zależności od przyjętego rozwiązania, w ciężar konta 58 lub konta 60 „Produkty gotowe i półprodukty” albo konta 70-1 „Koszt sprzedanych produktów”. Jeśli jednostka prowadzi ewidencję produktów na kontach zespołu 6 i 7 według

rzeczywistego kosztu wytworzenia, to ewidencję na koncie 58 pomija się. Konto 58 służy bowiem do porównania kosztu wytworzenia produktów (poszczególnych produktów, całej grupy lub całej produkcji) z ich wartością wyrażoną w cenach ewidencyjnych. Różnica pomiędzy wartością przyjętych wyrobów, a wartością poniesionych na ich wytworzenie kosztów stanowi odchylenia od cen ewidencyjnych, które przenosi się z konta 58 na konto 62-0 „Odchylenia od cen ewidencyjnych produktów”.

3. Warianty rachunku zysków i strat oraz etapy ustalania wyniku finansowego

Ustawa o rachunkowości zezwala na sporządzenie rachunku zysków i strat w dwóch wariantach: porównawczym lub kalkulacyjnym. Wyboru wariantu mogą dokonać jednostki sporządzające sprawozdanie finansowe według załącznika nr 1 lub 5 do ustawy o rachunkowości. Przy czym stosowany w jednostce wariant rachunku zysków i strat zależy od przyjętych zasad ewidencji kosztów działalności operacyjnej.

Dla jednostek sporządzających sprawozdanie finansowe według załącznika nr 4 do ustawy o rachunkowości przewidziany jest jedynie wariant porównawczy rachunku zysków i strat. Nie oznacza to jednak, że jedyną dopuszczalną ewidencją w tych jednostkach jest ewidencja kosztów działalności operacyjnej na kontach zespołu 4. Jednostki mikro prowadzące działalność produkcyjną lub usługową i potrzebujące informacji o kosztach wytworzenia poszczególnych produktów, kosztach sprzedaży, zarządu, mogą (a nawet powinny) ewidencjonować koszty także w układzie kalkulacyjnym (funkcjonalnym).

Natomiast jednostki sporządzające sprawozdanie finansowe według załącznika nr 6 do ustawy o rachunkowości mają do dyspozycji jedynie wariant kalkulacyjny rachunku zysków i strat, uwzględniający specyfikę ich funkcjonowania.

W świetle art. 47 ust. 1 ustawy o rachunkowości, w rachunku zysków i strat wykazuje się oddzielnie przychody, koszty, zyski i straty oraz obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego za bieżący i poprzedni rok obrotowy. W kalkulacyjnym rachunku zysków i strat, sporządzanym według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości, wynik finansowy jest ustalany następującymi etapami:

- wynik brutto ze sprzedaży, obliczany jako różnica między sumą przychodów netto ze sprzedaży produktów i towarów, a sumą kosztów wytworzenia sprzedanych produktów oraz wartością sprzedanych towarów,
- wynik ze sprzedaży, który ustala się przez odjęcie od wyniku brutto ze sprzedaży kosztów sprzedaży ujętych na koncie 52-7 „Koszty sprzedaży” i kosztów ogólnego zarządu zaewidencjonowanych na koncie 55 „Koszty zarządu”,

- wynik z działalności operacyjnej, który powstaje poprzez dodanie do wyniku ze sprzedaży pozostałych przychodów operacyjnych ujętych na koncie 76-0 „Pozostałe przychody operacyjne” i odjęcie od uzyskanej kwoty pozostałych kosztów operacyjnych figurujących na koncie 76-1 „Pozostałe koszty operacyjne”,
- wynik finansowy brutto, który oblicza się przez dodanie do wyniku z działalności operacyjnej wartości przychodów finansowych, ustalonej na koncie 75-0 „Przychody finansowe” i odjęcie od osiągniętej wartości kwoty kosztów finansowych ujętych na koncie 75-1 „Koszty finansowe”,
- wynik finansowy netto, który stanowi różnicę między wynikiem finansowym brutto a podatkiem dochodowym zaksięgowanym na koncie 87 „Podatek dochodowy od osób prawnych”; ustalają go wyłącznie podatnicy podatku dochodowego od osób prawnych.

4. Przykład sporządzenia kalkulacyjnego rachunku zysków i strat

Na podstawie art. 42 ustawy o rachunkowości, wynik finansowy obejmuje m.in. wynik działalności operacyjnej oraz wynik operacji finansowych. Pozycje te składają się na wynik finansowy brutto. W jednostkach będących podatnikami podatku dochodowego od osób prawnych wynik ten podlega korekcie o obciążenia z tytułu podatku dochodowego, w efekcie czego ustalany jest wynik finansowy netto. Natomiast w jednostkach nieobjętych podatkiem dochodowym od osób prawnych, wynik finansowy brutto stanowi jednocześnie wynik finansowy netto.

Zamknięcie kont wynikowych podstawowej działalności operacyjnej oraz ustalenie wyniku działalności operacyjnej uzależnione jest od przyjętego przez daną jednostkę sposobu ewidencji kosztów oraz od sporządzanego wariantu rachunku zysków i strat.

Jednostki, które prowadzą pełną ewidencję kosztów podstawowej działalności operacyjnej i sporządzają kalkulacyjny rachunek zysków i strat pod datą ostatniego dnia roku obrotowego na stronę Ma konta 86 „Wynik finansowy” przenoszą przychody ze sprzedaży produktów i towarów (zapisem po stronie Wn kont 70-0 „Sprzedaż produktów” i 73-0 „Sprzedaż towarów”), a na stronę Wn konta 86 przenoszą koszt sprzedanych produktów, wartość sprzedanych towarów oraz koszty ogólnego zarządu i koszty sprzedaży (zapisem po stronie Ma kont 70-1, 73-1 „Wartość sprzedanych towarów w cenach zakupu (nabywania)”, 55 i 52-7). Przeksięgowanie sald kont wynikowych na konto 86 jest równoważne z ich zamknięciem. W jednostkach będących podatnikami podatku dochodowego od osób prawnych na konto 86 przeksięgowuje się także saldo konta 87, zapisem po stronie Wn konta 86, w korespondencji ze stroną Ma konta 87. W ten sposób do-

proceedza się wynik finansowy brutto do wyniku finansowego netto. Natomiast salda kont kosztów rodzajowych przeksięgowuje się na stronę Wn konta 49. Po przeksięgowaniu kont zespołu 4 na konto 49, konto to nie wykazuje salda. Co istotne jednostki sporządzające kalkulacyjny rachunek zysków i strat nie stosują kont 79-0 „Obroty wewnętrzne” i 79-1 „Koszty obrotów wewnętrznych”.

Księgowe ustalenie wyniku finansowego metodą kalkulacyjną w jednostce prowadzącej ewidencję kosztów działalności operacyjnej na kontach zespołu 4 i 5 oraz sporządzenie rachunku zysków i strat w wariantie kalkulacyjnym przedstawia poniższy przykład liczbowy.

Zwracamy uwagę, że w rachunku zysków i strat sporządzanym w wariantie kalkulacyjnym nie przedstawia się danych o kosztach rodzajowych. Należy jednak pamiętać, że jednostka sporządzająca rachunek zysków i strat w wariantie kalkulacyjnym według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości zobowiązana jest do ujawnienia w ustępie 2 pkt 2 dodatkowych informacji i objaśnień sporządzanych według załącznika nr 1, danych o kosztach wytworzenia produktów na własne potrzeby oraz o kosztach rodzajowych, w podziale na koszty:

- amortyzacji,
- zużycia materiałów i energii,
- usług obcych,
- podatków i opłat,
- wynagrodzeń,
- ubezpieczeń i innych świadczeń, w tym emerytalnych,
- pozostałych kosztach rodzajowych.

Przykład:

1. Spółdzielnia prowadzi działalność produkcyjną. Na dzień 31 grudnia 2025 r. salda poszczególnych kont wynikowych przedstawiały się następująco:

Numer konta	Nazwa konta	Obroty (w zł)		Saldo (w zł)	
		Wn	Ma	Wn	Ma
70-0	"Sprzedaż produktów"		3.410.000		3.410.000
76-0	"Pozostałe przychody operacyjne"		54.000		54.000
75-0	"Przychody finansowe"		101.230		101.230
70-1	"Koszt sprzedanych produktów"	2.300.000		2.300.000	
40-0	"Amortyzacja"	460.000		460.000	
40-1	"Zużycie materiałów i energii"	1.079.000		1.079.000	
40-2	"Usługi obce"	74.000		74.000	
40-3	"Podatki i opłaty"	25.000		25.000	
40-4	"Wynagrodzenia"	963.000		963.000	
40-5	"Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia"	342.000		342.000	
40-9	"Pozostałe koszty rodzajowe"	47.000		47.000	
49	"Rozliczenie kosztów"		2.990.000		2.990.000
52-7	"Koszty sprzedaży"	250.000		250.000	
55	"Koszty zarządu"	384.000		384.000	
76-1	"Pozostałe koszty operacyjne"	55.000		55.000	
75-1	"Koszty finansowe"	100.300		100.300	
87	"Podatek dochodowy od osób prawnych"	10.000		10.000	

2. Zgodnie z polityką rachunkowości Spółdzielni rokiem obrotowym jest rok kalendarzowy, ewidencję kosztów działalności operacyjnej prowadzi się w układzie rodzajowym kosztów (zespół 4) oraz funkcjonalnym (zespół 5), rachunek zysków i strat sporządza się w wariantie kalkulacyjnym według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości oraz nie ustala się aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego na podstawie art. 37 ust. 10 ustawy o rachunkowości.

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. PK - przeksięgowanie sald kont wynikowych podstawowej działalności operacyjnej na 31 grudnia 2025 r.:			
a) koszty według rodzajów, ogółem:	2.990.000 zł	49	
- amortyzacja	460.000 zł	40-0	
- zużycie materiałów i energii	1.079.000 zł	40-1	
- usługi obce	74.000 zł	40-2	
- podatki i opłaty	25.000 zł	40-3	
- wynagrodzenia	963.000 zł	40-4	
- ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	342.000 zł	40-5	
- pozostałe koszty rodzajowe	47.000 zł	40-9	
b) koszty sprzedaży	250.000 zł	86	52-7
c) koszty zarządu	384.000 zł	86	55
d) koszt sprzedanych produktów	2.300.000 zł	86	70-1
e) przychody ze sprzedaży produktów	3.410.000 zł	70-0	86
2. PK - przeksięgowanie sald kont wynikowych pozostałej działalności operacyjnej oraz działalności finansowej na 31 grudnia 2025 r.:			
a) pozostałe przychody operacyjne	54.000 zł	76-0	86
b) pozostałe koszty operacyjne	55.000 zł	86	76-1
c) przychody finansowe	101.230 zł	75-0	86
d) koszty finansowe	100.300 zł	86	75-1
3. PK - przeksięgowanie salda konta 87 na 31 grudnia 2025 r.	10.000 zł	86	87

TERMINY OBOWIĄZUJĄCE W CZERWCU 2026 R.

01.06.2026 r.

- przekazanie do ZUS informacji o wysokości przychodu z pracy zarobkowej uzyskanego w okresie od 1.03.2025 r. do 28.02.2026 r. przez osoby pobierające świadczenia (zasiłki) przedemerytalne
- przekazanie do ZUS wniosku o zwrot nadpłaty składki zdrowotnej wynikającej z rocznego rozliczenia za 2025 r. (dotyczy przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych oraz opłacających podatek dochodowy na zasadach ogólnych, tj. według skali podatkowej lub podatek liniowy)
- złożenie w KRUS przez rolnika lub domownika prowadzącego działalność gospodarczą zaświadczenia albo oświadczenia, że nie została przekroczona kwota graniczna podatku dochodowego od przychodów z tej działalności za 2025 r.
- przekazanie do PFRON przez osoby niepełnosprawne prowadzące działalność gospodarczą wniosku o refundację zapłaconych składek emerytalno-rentowych za marzec 2026 r.

05.06.2026 r.

- złożenie deklaracji VAT-14 o należnych kwotach podatku VAT w przypadku wewnątrzwspólnotowego nabycia paliw silnikowych za maj 2026 r.

08.06.2026 r.

- wpłata podatku dochodowego w formie karty podatkowej za maj 2026 r.
- wpłata zryczałtowanego podatku dochodowego pobranego w maju 2026 r. od należności wypłaconych zagranicznej osobie prawnej z tytułów wymienionych w art. 7b ust. 1 pkt 3-6 (tu: wypłaconych na rzecz podmiotu mającego siedzibę lub zarząd na terytorium lub w kraju stosującym szkodliwą konkurencję podatkową), art. 21 ust. 1 i art. 22 ust. 1 ustawy o pdop
- wpłata zryczałtowanego podatku dochodowego pobranego w maju 2026 r. od dochodów z dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych, a podatnikom przekazanie informacji CIT-7
- złożenie deklaracji o wysokości dochodu z niezrealizowanych zysków (PIT-NZ i PIT-NZS) za maj 2026 r. oraz wpłata podatku należnego wynikającego z deklaracji
- złożenie deklaracji o wysokości dochodu z niezrealizowanych zysków CIT-NZ za maj 2026 r. oraz wpłata podatku należnego wykazanego w tej deklaracji

15.06.2026 r.

- wpłata podatku od nieruchomości i podatku leśnego za czerwiec 2026 r. - osoby prawne, jednostki organizacyjne oraz spółki nieposiadające osobowości prawnej
- wpłata do PPK
- przekazanie do ZUS dokumentów rozliczeniowych oraz wpłata składek ZUS za maj 2026 r. - płatnicy składek posiadający osobowość prawną

22.06.2026 r.

- wpłata za maj 2026 r. miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i od osób prawnych
- wpłata za maj 2026 r. pobranych zaliczek od przychodów ze stosunku pracy
- wpłata za maj 2026 r. przez płatników, o których mowa w art. 41 ustawy o pdof, pobranych zaliczek na podatek dochodowy lub zryczałtowanego podatku dochodowego
- wpłata za maj 2026 r. ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych
- wpłata przez spółkę dominującą reprezentującą podatkową grupę kapitałową zaliczki na podatek pobranej za maj 2026 r.
- wpłata należnego zryczałtowanego podatku przez: podatnika wymienionego w art. 17 ust. 1 ustawy o pdop, jeżeli w maju 2026 r. dochód z dywidendy

oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych wydatkował niezgodnie z przeznaczeniem określonym w oświadczeniu CIT-5; spółkę, która w maju 2026 r. utraciła prawo do zwolnienia, o którym mowa w art. 22 ust. 4 ustawy o pdop

- wpłata przez spółkę nieruchomościową/przedstawiciela podatkowego spółki nieruchomościowej zaliczki na podatek za maj 2026 r. od dochodu, o którym mowa w art. 41 ust. 4f lub ust. 4g ustawy o pdof i w art. 26aa ust. 1 lub ust. 2 ustawy o pdop oraz przesłanie podatnikowi informacji o wpłaconej zaliczce odpowiednio PIT-ISN i CIT-ISN
- wpłata za maj 2026 r. podatku dochodowego od przychodu ze środka trwałego będącego budynkiem, o którym mowa w art. 24b ustawy o pdop i w art. 30g ustawy o pdof
- wpłata ryczałtu od dochodów spółek (tzw. estońskiego CIT) z tytułu: ukrytych zysków i wydatków niezwiązanych z działalnością gospodarczą - jeżeli w maju 2026 r. dokonano wypłaty, wydatku lub wykonano świadczenie; zmiany wartości składników majątku - jeżeli do przejęcia, przekształcenia lub wniesienia wkładu niepieniężnego doszło w maju 2026 r.
- wpłata podatku od świadczenia lub mienia z art. 24q ust. 1 ustawy o pdop, które fundacja rodzinna przekazała lub postawiła do dyspozycji w maju 2026 r.
- przekazanie do ZUS dokumentów rozliczeniowych oraz wpłata składek ZUS za maj 2026 r. - pozostali płatnicy składek (z wyłączeniem jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych oraz osób prawnych)
- wpłata na PFRON za maj 2026

25.06.2026 r.

- wpłata podatku VAT za maj 2026 r.
- złożenie deklaracji VAT-8, VAT-9M, VAT-12 za maj 2026 r.
- przesłanie pliku JPK_V7M za maj 2026 r.
- przesłanie pliku JPK_V7K za maj 2026 r. (część ewidencyjna)
- wpłata podatku akcyzowego za maj 2026 r. oraz złożenie deklaracji dla podatku akcyzowego
- przesłanie informacji podsumowującej o dokonanych wewnątrzwspólnotowych transakcjach VAT-UE za maj 2026 r.
- złożenie deklaracji VAT-13 przez przedstawiciela podatkowego za maj 2026 r.
- rozliczenie podatku cukrowego należnego za maj 2026 r.
- rozliczenie podatku od sprzedaży detalicznej PSD-1 za maj 2026 r.
- przekazanie do PFRON dokumentów dotyczących dofinansowania do wynagrodzeń niepełnosprawnych pracowników za maj 2026 r.

30.06.2026 r.

- złożenie deklaracji dla rozliczenia podatku VAT w zakresie procedury importu VII-DO za maj 2026 r.
- zatwierdzenie rocznego sprawozdania finansowego za 2025 r. w jednostce, której rok obrotowy jest tożsamy z rokiem kalendarzowym
- przekazanie do PFRON przez osoby niepełnosprawne prowadzące działalność gospodarczą wniosku o refundację zapłaconych składek emerytalno-rentowych za kwiecień 2026 r.

OKRES PRZEJŚCIOWY PKD 2025

Przypominamy, że obecnie trwa okres przejściowy związany z wejściem w życie nowej klasyfikacji działalności gospodarczej PKD 2025. Okres ten potrwa do końca 2026 r. i ma umożliwić przedsiębiorcom spokojne dostosowanie wpisów dotyczących prowadzonej działalności do nowych przepisów. Zmiany dotyczą podmiotów wpisanych do KRS, CEIDG oraz rejestru REGON.

W praktyce oznacza to, że przedsiębiorcy mogą obecnie samodzielnie dokonać aktualizacji kodów określających rodzaj wykonywanej działalności gospodarczej poprzez zmianę klasyfikacji z PKD 2007 na PKD 2025. Warto pamiętać, że nowe kody mają odzwierciedlać aktualny charakter prowadzonej działalności, dlatego w wielu przypadkach konieczne może być nie tylko proste zastąpienie dotychczasowego kodu nowym odpowiednikiem, ale także dokładna analiza zakresu faktycznie wykonywanych usług lub sprzedawanych produktów.

Okres przejściowy został wprowadzony po to, aby przedsiębiorcy mieli czas na zapoznanie się z nową klasyfikacją oraz na uniknięcie problemów wynikających z automatycznego przeklasyfikowania działalności przez systemy administracyjne. W przypadku samodzielnej aktualizacji przedsiębiorca ma większą kontrolę nad tym, jakie kody zostaną przypisane do jego działalności. Może to mieć znaczenie m.in. przy ubieganiu się o finansowanie, udział w przetargach, ustalaniu obowiązków statystycznych czy w kontaktach z bankami i instytucjami publicznymi.

Po zakończeniu okresu przejściowego nastąpi automatyczne przeklasyfikowanie działalności gospodarczych, które nie zostały wcześniej zaktualizowane przez przedsiębiorców. Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy nowelizującej, w przypadku podmiotów wpisanych do KRS, które do dnia 31 grudnia 2026 r. nie dokonają zmiany przedmiotu działalności według PKD 2025, zastosowanie znajdą odpowiednio przepisy art. 20e i art. 22 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. Oznacza to, że przeklasyfikowanie zostanie przeprowadzone automatycznie według zasad określonych w tych przepisach.

Nieco inaczej wygląda sytuacja przedsiębiorców wpisanych do CEIDG oraz podmiotów ujętych w rejestrze REGON. Na podstawie art. 12 ust. 1 i 2 ustawy nowelizującej, jeśli przedsiębiorca nie dokona zmiany kodów PKD do końca 2026 r., odpowiednie organy dokonają automatycznej aktualizacji wpisów do dnia 31 stycznia 2027 r. Dotyczy to jednak wyłącznie sytuacji, w których możliwe będzie jednoznaczne przyporządkowanie nowego kodu PKD 2025 do dotychczasowej działalności.

Warto zwrócić uwagę, że w przypadku wpisów w CEIDG ustawodawca przewidział dodatkową konsekwencję dla przedsiębiorców, którzy nie zaktualizują danych samodzielnie, a jednocześnie nie będzie możliwe automatyczne przypisanie nowego kodu PKD 2025. W takiej sytuacji po dniu 31 stycznia 2027 r. wpis dotyczący kodów PKD może zostać wykreślony z urzędu. Oznacza to, że przedsiębiorca pozostanie bez wskazanego przedmiotu działalności w rejestrze, co może powodować problemy formalne oraz konieczność pilnego uzupełnienia danych.

Przedsiębiorcy powinni więc potraktować okres przejściowy nie tylko jako formalność administracyjną, ale także jako okazję do uporządkowania swoich wpisów rejestrowych. W wielu przypadkach przez lata działalności zakres faktycznie wykonywanych usług ulegał zmianom, podczas gdy kody PKD pozostawały nieaktualne. Aktualizacja wpisów może więc pomóc w lepszym dopasowaniu danych rejestrowych do rzeczywistego profilu działalności firmy.

Jednocześnie art. 13 ustawy nowelizującej nakłada obowiązek dostosowania systemów technicznych CEIDG, REGON oraz KRS do nowych wymagań związanych z obsługą PKD 2025. Rejestry te mają zostać przygotowane do przeprowadzania automatycznych zmian i obsługi nowych kodów najpóźniej do dnia 31 grudnia 2026 r. Ma to zapewnić sprawne przeprowadzenie procesu przeklasyfikowania oraz ograniczyć ryzyko błędów technicznych.

Choć termin końcowy wydaje się jeszcze odległy, eksperci zalecają, aby nie odkładać aktualizacji kodów PKD na ostatni moment. Wcześniejsze dokonanie zmian pozwala uniknąć pośpiechu, problemów interpretacyjnych oraz ewentualnych komplikacji związanych z automatycznym przeklasyfikowaniem działalności przez systemy administracyjne.

Źródło: Gazeta Podatkowa nr 29 z dnia 09.04.2026

Wydawca:

*Krajowy Związek Rewizyjny Spółdzielni
"Samopomoc Chłopska"*

00-336 Warszawa, ul. Kopernika 30

tel. +48 22 826 43 53

e-mail: sekretariat@kzrs.pl

www.kzrs.pl

MŁODE KADRY NACIERAJĄ

W naszych spółdzielniach będzie systematycznie następować zmiana pokoleniowa, przy czym w niektórych organizacjach jest to już wyraźnie widoczne. Szeregowie, ale również najwyższe stanowiska będą zajmowane przez osoby ze znacznie młodszych grup demograficznych.

To ważny proces, gdyż młodsze pokolenia wykazują nie tylko doskonałe opanowanie nowoczesnych technologii - i to ich wielka przewaga kompetencyjna - ale mają także inny stosunek do pracy i życia prywatnego. Pragną rozwijać się, aczkolwiek nie wykazują skłonności do nadmiernych poświęceń wobec pracodawcy, preferują szczęśliwe życie osobiste, rozwój zainteresowań, pragną dobrej atmosfery w miejscu pracy, które stwarza możliwości wszechstronnego postępu. Oczekują, że obowiązki będą spełniać pod kierunkiem autentycznych liderów, liczą na dobrą organizację pracy, jej zmienność, wielość frapujących zadań, spodziewają się dobrych wynagrodzeń przy znaczącym udziale benefitów pracowniczych. Oto kolejne pozytywne cechy charakteryzujące te roczniki: umiejętność działania pod presją czasu, w atmosferze stresującej, w zmiennym otoczeniu, jak również asertywność, komunikatywność, otwartość i elastyczność. Występują również zjawiska negatywne jak roszczeniowość, niska samodyscyplina, niemyślenie w dłuższym horyzoncie czasowym, trudności

w bezpośrednich relacjach osobowych, nadmierna koncentracja na rozwiązaniach wirtualnych, niedostatki w zakresie analizy, syntezy i podejmowania głęboko przemyślanych decyzji, jak również zdarzający się brak lojalności wobec pracodawcy, zwłaszcza niespełniającego oczekiwań młodszych osób. Wiele z tych postaw, charakteryzujących młodych ludzi, bywa niezrozumiała czy wręcz denerwująca dla przedstawicieli starszego pokolenia, często pracujących na swój osobisty sukces przez wiele lat, w trudzie, przy towarzyszących mu przeszkodach i wyrzeczeniach. Niecierpliwość, pragnienie osiągnięcia wszystkiego jak najszybciej, a także w sposób nie wiążący się z nadmiernymi problemami, to nie w pełni pozytywna cecha młodości...

Wymiana pokoleniowa to jednak proces obiektywny, a narzekania, drwiny lub nieżyczliwa obojętność starszych pracowników w żaden sposób nie rozwiąże nieuchronnych problemów wymiany pokoleniowej.

Warto zastanowić się, w jaki sposób starsza część personelu, a przede wszystkim menedżerowie, mogą wspomóc te osoby w kształtowaniu

optymalnej ścieżki kariery zawodowej. Życzliwość, zrozumienie, mądry mentoring i empatia powinny dominować nad wszelkimi przejawami zniecierpliwienia, fałszywie rozumianej wyższości i rozgoryczenia związanego z przecięż nieuniknionym rozstawianiem się przez starsze roczniki z aktywnością zawodową.

Szczególną i niezwykle istotną kwestią relacji z młodszym pokoleniem jest problem sukcesji kierowniczej, budzący różnorodne opinie, nierzadko naznaczone silnie emocjonalnie. Bardzo ważne jest prowadzenie przemyślanego procesu wyboru i przygotowywania następców na najwyższe stanowiska menedżerskie, procesu zobiektywizowanego i zachowującego wszelkie formy profesjonalizmu. Zmiana kierownictwa nie musi stanowić kontynuacji dotychczasowych metod zarządzania organizacją. Może ona właśnie przyczyniać się do przełamywania schematów, pewnej rutyny kierowniczej, a młodzi następcy mogą stać się dla spółdzielni dużą szansą na rozwój i budowanie silniejszej pozycji konkurencyjnej.

Przemysław Solecki

PRZYJEMNIE SŁUCHAĆ, JEDNAK NIE ZAWSZE...

Wielokrotnie nawiązywaliśmy do potrzeby prawidłowej komunikacji werbalnej. Zagadnienie jest niezwykle istotne, gdyż obejmuje praktycznie wszystkie sfery bytu, począwszy od relacji prywatnych, a skończywszy na doniosłych debatach społecznych.

Powracamy do tego tematu, eksponując jego ciekawe oraz istotne aspekty, niejednokrotnie niedoceniane bądź cynicznie lekceważone - **jak dyskutujemy, jak prowadzimy rozmowy** w pracy, w domu, w jaki sposób kształtujemy werbalne relacje towarzyskie i służbowe? Chyba nie zawsze jest dobrze, choć gwoźli sprawiedliwości należy stwierdzić, że powyższe problemy dotyczą także wysokorozwiniętych społeczeństw zachodnioeuropejskich.

Jakże często spotykamy się z wulgaryzmami, obelgami, poniżaniem innych, także tym zawartym w słowach pełnych ukrytego jadu, szyderstwa, drwiny, w mowie wydawałoby się pozbawionej znamion wyraźnej agresji. Prostactwo

porozumiewania się ogarnia coraz większą ilość grup społecznych, również tych, które jeszcze w niedalekiej przeszłości można było traktować jako przykłady pozytywne oraz godne naśladowania. Złe wzorce przenikają do relacji oficjalnych, nawet na wysokich szczeblach, dając wyjątkowo negatywny przykład, zwłaszcza młodemu pokoleniu. Tak wiele osób nie bierze odpowiedzialności za wypowiedzi medialne oraz poglądy prezentowane publicznie. Słowa ukazują intencje, pragnienia, są podporządkowywane interesom, oczekiwaniom osób wyrażających swoje zapatrywania, a jednocześnie przypisujących danym słowom często zupełnie odmienne znaczenia. Można powiedzieć, że nasz język jest systematycznie zaśmiecany,

deformowany, a zmieniając się nie buduje wyższej kultury życia społecznego.

Podkreślmy więc **potrzebę kształtowania etyki słowa**, a w szerszym znaczeniu **etyki komunikacji międzyludzkiej**. Powinniśmy rozmawiać dużo, jednak w sposób spokojny, pozbawiony agresji, dojrzały merytorycznie oraz życzliwy, szanujący cudze przekonania i odmienną argumentację. Niestety, nasze relacje z innymi skierowane są często na ataki słowne, które uniemożliwiają sensowną wymianę myśli, natomiast niejednokrotnie bywają związane z naruszaniem cudzej godności, i jakże często rozmijają się z prawdą. Złe słowa, narzucane poglądy, raniące sformułowania sprawiają, że odchodzimy od kultury bytu wy-

magającej spojrzenia przez pryzmat dobra, uczciwości, ale także piękna języka. Obserwowany tak często egocentryzm, subiektywizm, nadmierne skoncentrowanie na technice przekazu, to ważne przyczyny wspomnianych niedostatków komunikacji werbalnej. Istotną kwestią pozostaje poszukiwanie wspólnych treści w naszych rozmowach - one z pewnością występują, nawet przy znacznych różnicach ujawnianych poglądów. A może powinniśmy sięgać głębiej, do intencji, które są jakże często ukryte, choć przecież pozwalają na dochodzenie do uzgodnień, wspólnych wniosków, a przy tym przeciwdziałają tworzeniu atmosfery obojętności, obcości lub wrogości. Takie podejście do rozmowy zakłada jednak liczenie się ze zdaniem innych oraz wyklucza arbitralne narzucanie własnych poglądów - to podstawowe warunki określające wysoką jakość **kultury komunikacji**.

Odrębnym zagadnieniem pozostaje deprecjonowanie naszej mowy przez zwroty bezmyślnie czerpane ze słownictwa obcego, uleganie modom językowym czy kreowanie, choć to w istocie pseudo twórczość, konstrukcji werbalnych brzmiących dziwnie, błędnie, żałośnie.

Czy dawniej było lepiej? Uczono zasad prawidłowego wystawiania się, obowiązywały także znacznie bardziej surowe zasady relacji towarzyskich. Było inaczej - spokojniej, bardziej refleksyjnie, kultura zachowania, w tym także języka, nie pozostawała wyzwaniem pozbawionym treści. Pamiętajmy, że język, w znaczeniu wypowiadanych słów, jest pochodną myśli, czyli - jakie myślenie, taka mowa. Chodzi o naszą odczuwaną, pielęgnowaną i okazywaną kulturę, jak również o sposób przekazu - gdy myśli „ubieramy” wewnątrznie w słowa wulgarne, agresywne, obraźliwe, złe, to nasze wypowiedzi będą również skażone brzydotą, niedbalstwem językowym, a nawet zostaną odebrane jako obrażające. Należy podkreślić wpływ otoczenia, środowiska w którym żyjemy, pracujemy, prowadzimy jakąkolwiek aktywność. Pośpiech, powierzchowność przeżyć, różnorodne napięcia, brutalna konkurencja, trudności bytowe, to wszystko skłania ku relacjom uproszczonym, często prostackim, a język staje się ubogi, jednocześnie odzwierciedlając tak szkodliwy niepokój codzienności czy rodzącą się agresję. Można więc mówić o coraz częściej

obserwowanej konfrontacyjnej kulturze języka, a szerzej relacji międzyludzkich, będącej przeciwieństwem poprawności mowy, dyskusji i udanego współdziałania. Człowiek poddany długotrwałemu stresowi, kumulacji rozmaitych negatywnych czynników psychicznych, zazwyczaj przestaje zwracać uwagę na jakość wypowiedzi, stara się bronić przed agresywnym oddziaływaniem otoczenia, przy czym niejednokrotnie sam atakuje. Narzucany styl konfrontacyjny nie służy zarówno poprawności słowa, jak też często prowadzi do nadużyć moralnych, wśród których na pierwsze miejsca wysuwają się fałsz, obcesowa apodyktyczność, pycha oraz zarozumialstwo.

Trudno nie wspomnieć o wychowaniu młodego pokolenia, nauczaniu właściwego przekazu słownego, jak również zachowaniu wysokiego poziomu etyki komunikacji. Stwierdziłmy, że trzeba rozmawiać - dużo i jak najlepiej. Czy jednak w wielu środowiskach wymiana myśli nie sprowadza się do zagadnień najprostszych, wręcz elementarnych - bytowych, finansowych czy z obszaru spędzania wolnego czasu? Język bywa prymitywny, niechłujny, a nierzadko rodzący nieporozumienia i konflikty. W wielu domach - i to fakt chyba najbardziej przygnębiający - nie rozmawia się wcale... A czy szkoła, także wyższa, pozostaje obszarem wartościowej edukacji językowej? Przyjrzyjmy się naszej komunikacji z otoczeniem, lecz zanim zaczniemy krytykować innych, oceńmy siebie - może trzeba będzie zweryfikować własne sposoby rozmowy, staranność i poprawność wypowiedzi, a tym bardziej zadbać o wysoki poziom naszych relacji etycznych z otoczeniem. Nie zapominajmy, że nawet niewielkie wysiłki dla podniesienia jakości przekazu werbalnego mogą zaowocować istotnym podwyższeniem kultury bytu i współdziałania, w tym także w sferze współpracy biznesowej.

Przemysław Solecki

WAŻNE WYZWANIA MENEDŻERSKIE

Zwróćmy uwagę na dwa istotne zagadnienia warunkujące wysoką sprawność działalności kierownicz. Są to problemy występujące powszechnie, przybierające niejednokrotnie cechy pejoratywne, negatywnie wpływające na funkcjonowanie całej spółdzielni. Zadbajmy o ich poprawność!

Czy nasz kalendarz menedżerski jest ściśle wypełniony, czy bezustannie poszukujemy chwili wolnej od obowiązków? Może uczestniczymy w nadmiernej ilości spotkań, dyskusji, a może są one niewłaściwie przygotowywane i przeprowadzane, zbyt długie i nieefektywne? **Osiągnięcie wysokiej sprawności przebiegu różnorodnych posiedzeń jest wyzwaniem kierowniczym dużej wagi.** Czy pamiętamy o celu, motywie spotkania, czy jesteśmy w stanie jasno sprecyzować do czego dążymy, jakich rezultatów zebrania oczekujemy? Powyższe pytania nie mogą pozostawać enigmatycznymi, ani dla uczestników spotkania, ani dla samego menedżera. Ważnym elementem działań przygotowawczych będzie opracowanie planu spotkania, zwłaszcza w przypadku konferencji dłuższych, poruszających zagadnienia szczególnie istotne. Sugerowany

plan powinien uwzględniać aktywność poszczególnych uczestników spotkania - czym będzie ona większa, tym możemy oczekiwać obrad sprawniejszych i bardziej efektywnych. Niebagatelna rola przypada moderatorowi dyskusji, który powinien zadbać o porządek w trakcie zabierania głosu, o umożliwienie zadawania pytań wyjaśniających oraz formułowanie uwag i wniosków. Najczęściej takim moderatorem jest kierownik zajmujący najwyższe stanowisko spośród zebranych, choć wcale nie musi to być regułą - chodzi o cechę wysokiej komunikatywności takiej osoby, umiejętność rozładowywania ewentualnych napięć oraz zdolność do ujawniania kluczowych problemów. Warto również poświęcić uwagę kulturze relacji w trakcie spotkania, jak również jego właściwemu przygotowaniu pod względem organizacyjno - technicznym. Przywiązujemy wagę

do wydawałoby się mało istotnych szczegółów. To od nich zależy ostateczne powodzenie naszych spotkań.

Skuteczne zarządzanie przedsiębiorstwem powinno wyzwalać w pracownikach zaangażowanie indywidualne, przy jednoczesnym dowartościowaniu pracy zespołowej. To głównie zespoły przyczyniają się do wzmacniania przedsiębiorczości i podwyższania konkurencyjności firmy! Dla sprawności ich funkcjonowania konieczne jest jasne określenie celów strategicznych oraz operacyjnych, wyzwalać zaangażowania i kreatywności, budowanie zaufania wewnątrz zespołu oraz w relacjach z menedżerami, położenie nacisku na ciągły rozwój kompetencji, jak również zapewnienie wysokiego stopnia identyfikacji ze spółdzielnią. Problem motywacji poszczególnych pracowników oraz ich zespołów urasta do rangi kwestii kluczowej. W końcu nie można lekceważyć - a to jedna z największych bolączek wielu firm - komunikacji wewnątrz przedsiębiorstwa: jasnej, uczciwej, pozwalającej na racjonalną działalność biznesową. Menedżerowie ukrywający przed pracownikami kwestie istotne dla zatrudnionych oraz całej spółdzielni stają przed niebezpieczeństwem skonfliktowania personelu, a tym samym spadku efektywności pracy. To wielkie zagrożenie dla całego przedsiębiorstwa, nie ograniczające się do „tu i teraz”, lecz niejednokrotnie wybiegające w przyszłość, oddziałujące negatywnie na długofalowe wyniki spółdzielni. Zapewnienie równowagi między sprawnością indywidualną a optimum działalności całego zespołu to wielkie i stale aktualne wyzwanie menedżerskie.

Przemysław Solecki

ROZMYŚLANIA SPÓŁDZIELCZE [36]

WALKA O NOWOCZESNOŚĆ

POSTĘP CYWILIZACYJNY ZA POMOCĄ SPÓŁDZIELNI, CZ. 2

Postęp cywilizacyjny jest procesem ciągłym, chociaż nie przebiega równomiernie w czasie i przestrzeni. Uwarunkowany jest odwiecznym dążeniem ludzi do poprawy warunków swojego bytu, zdobywania środków do życia, pracy, mieszkania, edukacji rozrywki. W krajach suwerennych, zamożnych przebiegał o wiele szybciej, aniżeli w terytoriach peryferyjnych, zależnych, eksploatowanych przez inne państwa. Tak było w koloniach wielkich mocarstw i na ziemiach polskich pod zaborami.

Odzyskanie niepodległości stworzyło nowe warunki dla wszechstronnego rozwoju kraju, widoczne zwłaszcza w sferze gospodarczo-społecznej, szkolnictwa, nauki, techniki, kultury. Dwudziestolecie międzywojenne było okresem szybkiego nadrobienia zapóźnień cywilizacyjnych, modernizacji, którą umożliwiła polityka własnego państwa, entuzjazm i patriotyzm jego obywateli. Dużą rolę odegrała w tym procesie umiejętność samoorganizacji społeczeństwa, zdobyta w latach niewoli narodowej, pozytywistycznej pracy u podstaw. Dwudziestolecie międzywojenne pomnożyło jeszcze ten „majątek narodowy”, wypracowany także z udziałem spółdzielców w miastach, miasteczkach i na wsi. Spółdzielczość, deklarująca apolityczność w ferworze walki ugrupowań politycznych, cieszyła się uznaniem władz, zwłaszcza w latach 30. XX w., okresie interwencji państwa państwowych, jako czynnik stabilizacji społecznej i integracji wielonarodowego społeczeństwa na nowo budującego własne państwo i przygotowującego jego obronność. Osiągnięciami tego okresu utwierdzającymi wiarę w siłę spółdzielczego postępu cywilizacyjnego było spółdzielcze nowoczesne, budownictwo mieszkaniowe Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przenoszącej na nasz grunt doświadczenia systemu gdańskiej spółdzielczości robotniczej jako osiedla społecznego, zaspoka-

jającego potrzeby mieszkaniowe, bytowe i kulturalne. Innym przykładem były spółdzielcze domy w Gdyni, polskim porcie budowanym „na surowym korzeniu” na terenach rybackiej wioski. Dobrym przykładem była bogata działalność społeczno-kulturalna i oświatowa spółdzielczości spożywców spod znaku „Społem” i Ligi Kooperatystek, mająca na celu unowocześnienie gospodarstw domowych. Budowa Centralnego Okręgu Przemysłowego (COP), była pionierskim, planowym, dalekosiężnym przedsięwzięciem partnerstwa państwo-publicznego, samorządowego, spółdzielczego i prywatnych podmiotów gospodarczych dla aktywizacji gospodarczo-społecznej zacofanych terenów Polski B i C, dla krzewienia tam postępu cywilizacyjnego. Uwarunkowania polityczne: wybuch kolejnej wielkiej wojny i powojenne zmiany granic spowo-

dowały, że położone wówczas podwaliny służyć mogły w pełni dopiero po latach.

Lata drugiej wojny światowej, chociaż przyniosły ruinę kraju, zniszczenie stolicy, eksterminację ludności, nie zahamowały dążeń do modernizacji kraju po zakończeniu wojny. Podczas okupacji hitlerowskiej w Generalnym Gubernatorstwie snuto wizje demokratycznych przeobrażeń kraju, bliskich koncepcjom późniejszej społecznej gospodarki rynkowej. W Pracowni Architektoniczno-Urbanistycznej na terenie WSM w Warszawie nie tylko kreślono plany odbudowy wojennych zniszczeń, ale także unowocześnienia budownictwa wiejskiego, nowoczesnych murowanych budynków mieszkalnych dla chłopskich rodzin. Planowa (!) rozbudowa sieci spółdzielni spożywców i rolniczo-handlowych zapoczątkowana jesz-

cze w latach 30. XX w., kontynuowana była podczas II wojny światowej, pod boki okupanta i wykorzystywana nie tylko dla ochrony polskiej ludności, wspierania ruchu oporu, ale także rozwijania szeroko zakrojonej akcji szkoleniowej, wykraczającej daleko poza ramy dozwolone przez okupanta, mającej na celu poszerzanie edukacji młodego pokolenia i rozwój polskiej kultury. Inwestując w ludzi i majątek trwały kładła podwaliny pod przyszłą demokratyczną i nowoczesną Polskę, odrabiającą zapóźnienia cywilizacyjne.

Powojenna spółdzielczość, tak mocno krytykowana na przełomie wieków w początkach transformacji ustrojowej jako relikw realnego socjalizmu, przyczyniła się do upowszechnienia postępu cywilizacyjnego w kraju zniszczonym wojną i pozostającym wciąż daleko w tyle za wysoko rozwiniętymi gospodarczo krajami Europy. Nasz kraj długo odczuwał skutki niszczycielskiej wojny, wielkich trudów odbudowy i przeobrażeń gospodarczo-społecznych. Powojenny układ sił politycznych spowodował, że Polska nie z własnej woli znalazła się w „za żelazną kurtyną” w bloku tzw. krajów demokracji ludowej pod hegemonią ZSRS, co oznaczało narzucenie wzorów życia politycznego, gospodarczego i społeczno-kulturalnego Kraju Rad. Spółdzielcy już jesienią 1944 i w 1945 r. poparli nowy ustrój zapowiedziany przez manifest PKWN. Względnie ideologiczne spowodowały, że na czoło wysunęli się działacze tzw. nurtu spółdzielczości klasowej, robotniczej związani z dawną lewicą polityczną. Gorsze czasy nastały dla przedstawicieli zwolenników neutralności politycznej ruchu i entuzjastów dawnej spółdzielczości wiejskiej. Pomimo tego, liczni spółdzielcy [akceptujący przemiany ustrojowe] uczestniczyli we władzach państwowych, a organizacje spółdzielcze wzięły udział w powojennej odbudowie i przejmowaniu Ziem Odzyskanych. Spółdzielczość włączona została

w system centralnie planowanej gospodarki nakazowo – rozdzielczej. Jako odrębny sektor „własności społecznej” została włączona w kolejne narodowe plany rozwoju gospodarczego – społecznego, wytyczające pod dyktando władz partyjnych, kierunki działalności, inwestycje i konsumpcję. I tak trwało przez dekady „realnego socjalizmu” aż do końca 1989 r. Spółdzielczość stała się filarem, ale i zarazem ofiarą tego eksperymentu polityczno – gospodarczego z konsekwencjami we wszystkich dziedzinach życia. Czy był to jednak okres źle zapisany w dziejach kraju i społeczeństwa?

Z pewnością nie, pomimo długotrwałej i zmasowanej krytyki nowych decydentów politycznych i dyrygowanych przez nich środków masowego przekazu, torującej drogę najczęściej złodziejskiej prywatyzacji wspólnego majątku, tworzonego w wielkim trudzie i wyrzeczeniach także przez spółdzielców w miastach, miasteczkach i na terenach wiejskich. Był to okres wielkich ruchów ludności i szybkiego przekształcania cywilizacyjnych kraju rolniczego w rolniczo-przemysłowy, wyrównywania dysproporcji Polski A, B, i C, niespotykanej wcześniej urbanizacji, elektryfikacji, podnoszenia gospodarczego zacofanych terenów i tworzenia nowych ośrodków przemysłowych, a także rozwoju bezpłatnego szkolnictwa różnego typu i poziomu, umożliwienia uczestnictwa w kulturze i tworzeniu jej milionom obywateli.

W tym wielkim budowaniu nowoczesnej Polski „od dołu” wielki udział mieli spółdzielcy, chociaż dekady podporządkowania politycznej „sile przewodniej” i jej nomenklaturze odbiły się negatywnie na postrzeganiu spółdzielczości, dobrowoli zrzeczania się, demokracji wewnętrznej spółdzielni i ich związków.

Narzucona politycznie kolektywizacja rolnictwa i przymusowe dostawy płodów rolnych przez pierw-

szą dekadę PRL negatywnie odbiły się na postrzeganiu i możliwościach rozwoju spółdzielczości wiejskiej. W miejsce tradycyjnych spółdzielni rolniczo-handlowych i spółdzielni spóżywców działających na wsi powstał nowy typ uniwersalnej spółdzielni „Samopomocy Chłopskiej”. Z czasem przechodziły one charakterystyczne przeobrażenia powodowane zmieniającą się polityką rolną państwa. Rozgraniczono teren działalności spółdzielni spóżywców, które na wsi zostały zastąpione przez Gminne Spółdzielnie „Sch”. Dokonywano nie zawsze przemysłowych reorganizacji, rozbudowywano administrację, łączono różne typy spółdzielni gdy w 1976 r. odgórną decyzją połączono działające oddzielnie pionierzy spółdzielni mleczarskich i ogrodniczo-pszczelarskich ze spółdzielczością zaopatrzenia i zbytu. Koncepcja ta nie sprawdziła się i na fali ruchu odnowy w 1980 r. nastąpiła dezorganizacja spółdzielczości rolniczej i przywrócono poprzednie formy organizacyjne.

Z czasem spółdzielczość „Sch” spod znaku zielonego kłosa wrosła w polską wieś, dysponując gęstą siecią placówek handlu detalicznego z rozbudowanym zapleczem: własnymi hurtowniami, magazynami, zakładami przetwórczymi, piekarniami, masarniami. W latach 60. XX w. a następnie podczas przyspieszonej nowej modernizacji kraju lat 70., w dekadzie „budowy drugiej Polski” promowanej przez Edwarda Gierka, powstawały nowoczesne pawilony handlowe, restauracje, niemal w każdej wsi można było zaopatrzyć się artykuły codziennego użytku, wypierając handel prywatny. Powstawały nawet wiejskie domy towarowe, gdzie można było kupić atrakcyjne towary. Spółdzielnie zaopatrzenia i zbytu stały się istotnym czynnikiem aktywizacji gospodarczo-społecznej swego środowiska, dawały stałą pracę poblizu miejsca zamieszkania, rozwijały produkcję artykułów takich jak mieszanki paszo-

we, materiały budowlane, przetwórstwo rolno-spożywcze, wytwórnie napojów gazowanych. Prowadzono skup płodów rolnych w masowej skali i kontraktację, pozwalającą na skoordynowanie działalności gospodarczej rozdrobnionych indywidualnych gospodarstw chłopskich z możliwościami aprowizacji społeczeństwa. Postępującą koncentracja organizacyjna placówek, powstających jako osób prawne, umożliwiła organizowanie spółdzielni transportu wiejskiego obsługujące terenowe spółdzielnie i ich związki, tworzone wspólne zakłady usług inwestycyjnych, powstawało własne zaplecze koncepcyjne, biura projektowych.

Niezaprzeczalne są zasługi spółdzielni mleczarskich w unowocześnieniu hodowli bydła mlecznego i modernizacji setek tysięcy indywidualnych gospodarstw dostawców mleka. Na początku lat 70. spółdzielczość mleczarska otrzymała pokaźne kredyty w związku z włączeniem jej do rządowego programu rozbudowy gospodarki żywnościowej. Powstawały nowoczesne zakłady przetwórstwa mleka, inwestowano w transport, magazyny, modernizowano także starsze mleczarnie, przyczyniając się do zwiększenia dochodowości gospodarzy hodowców i poprawy żywienia społeczeństwa.

Również spółdzielczość ogrodnicza i pszczelarska, połączona organizacyjnie w powojennej Polsce, przyczyniła się do ilościowego i jakościowego rozwoju upraw owoców, produkcji, przetwórstwa i konsumpcji produktów pszczelarskich. Korzystała z państwowej polityki rolnej. Wspierającej rodzimą produkcję i przetwórstwo, dorobiła się własnej bazy przetwórczej, magazynów, chłodni. Okrętem flagowym spółdzielczego ogrodnictwa był niegdyś kombinat „Hortex”.

Rolnicze spółdzielnie produkcyjne, narzucone polskim rolnikom w ramach socjalistycznych przeobrażeń państwa, spotkały się z negatywnym przyjęciem jako instrument kolektywizacji. Z czasem jednak, po załamaniu się tej formy wspólnego gospodarowania w latach 1956-1957, zaczęły odradzać się, już na zasadzie dobrowolności zrzeszenia się. Rolnicy dostrzegali korzyści z tej formy pracy w „uspołecznionym” zakładzie: zabezpieczenie emerytalne, urlopy. Bogatsze spółdzielnie podejmowały nawet budowę nowoczesnych domów dla swoich członków, wyposażonych w sieć gazową i wodno-kanalizacyjną. Tak po paru dekadach ziścić miał się zamysł cywilizacyjnych przeobrażeń polskiej wsi kreślony w mrokach okupacji hitlerowskiej.

Postęp cywilizacyjny docierał na polską wieś od drugiej połowy XIX w. za spraw kółek rolniczych, wielce zasłużonych dla propagowania nowoczesnej kultury rolnej, oświaty rolniczej, uczącej chłopów „brać swoje sprawy w swoje ręce”, by wyrwać się z biedy i zwiększyć dochodowość gospodarstw. Na trwale wpisały się w dzieje wsi i losy kraju, przechodziły okresy rozwoju i zahamowań, eliminowania ich działalności. W Polsce powojennej masowy rozwój kółek rolniczych stał się możliwy po przełomie politycznym 1956/1957 r. i przyjęciu nowej polityki rolnej państwa, dającej nadzieję przetrwania rolnikom indywidualnym. W 1979 r. utworzono Fundusz Rozwoju Rolnictwa, przeznaczony na inwestycje zespołowe w produkcji rolnej, co przyczyniło się do odradzania się i rozwoju kółek, zrzeszających indywidualnych gospodarzy. Od lat 60-70. zaczęły rozwijać się spółdzielnie usługowo-wytwórcze, których celem było świadczenie zrzeszonym kółkom usług, głównie w zakresie produkcji materiałów budowlanych, remontów maszyn, usług remontowo-budowlanych, transportowych. Spółdzielnie Kółek Rolniczych, jako spółdzielnie osób prawnych wspomagały gospodarstwa rolników indywidualnych, głównie w zakresie usług mechanizacyjnych z pomocą własnych maszyn.

Modernizacja polskiej wsi, różnych typów spółdzielni i gospodarstw rolników indywidualnych nie byłaby możliwa bez dopływu kapitału, którego brakowało w powojennych dekadach, bez solidnego zabezpieczenia kredytowego. I tu spółdzielczość oszczędnościowo – pożyczkowa okazała się przydatna tak jak przed laty u początków ruchu spółdzielczego. Rozwój tej formy spółdzielczości stał się możliwy także dopiero po przełomie 1956 r. Strumienie kredytów umożliwiły inwestycje w nowoczesne maszyny i urządzenia, budowę domów

i zabudowań gospodarczych. Spółdzielnie oszczędnościowo – kredytowe wznowiły działalność także na terenie miast, gdzie ograniczały się jednak do gromadzenia oszczędności i obsługi kredytowej prywatnych zakładów rzemieślniczych, drobnej wytwórczości i handlowych. Gdy w 1975 r. rozpoczął działalność państwowo- spółdzielczy Bank Gospodarki Żywnościowej, banki spółdzielcze stały się główną instytucją działającą na wsi w sferze obrotu pieniężnego, przyczyniając się do zmiany wyglądu wsi i miasteczek, przeskoku od Polski drewnianej do Polski murowanej, mechanizacji, lepszego wyposażenia domów i mieszkań, do modernizacji kraju.

W cieniu wielkiego przemysłu rozwijała się spółdzielczość pracy, obejmując wszystkie niemal dziedziny wytwórczości i usług: od produkcji maszyn i urządzeń technicznych, kooperację z wielkimi zakładami przemysłowymi w zakresie dostarczania im niezbędnych komponentów, poprzez ochronę zdrowia, wytwórczość odzieży, obuwia, galanterii, twórczości artystycznej aż po różne usługi bytowe. Szybko reagowały na zmieniające się potrzeby społeczne, dostosowywały i wzbogacały swoją ofertę rynkową, wykorzystując najczęściej miejscowe surowce i siłę roboczą. Spółdzielnie, dając zatrudnienie, stawały się czynnikiem aktywizacji gospodarczo – społecznej, zwłaszcza mniejszych miasteczek, przyczyniając się do ich rozwoju i poprawy sytuacji materialnej zatrudnionych i ich rodzin. Umożliwiała także pracę osobom niepełnosprawnym łącząc pracę zarobkową z rehabilitacją zdrowotną. Rozwijały także nakładztwo i chałupnictwo, dając dochody osobom, które nie mogły pracować w pełnym wymiarze czasu pracy w zakładach zwartych jak na przykład kobiety wychowujące małe dzieci czy niepełnosprawni. Z czasem spółdzielnie dorabiały się nowoczesnych budynków, hal

produkcyjnych, unowocześniały park maszynowy, tworzyły własne ośrodki wypoczynkowe dla pracowników.

W modernizacji kraju wielką rolę odegrały także spółdzielnie konsumenne: spółdzielczość spożywców i mieszkaniowa.

Ciesząc się wielkim uznaniem społecznym spółdzielczość spod znaku „Społem” trudno przechodziła adaptację do gospodarki nowego typu. Poddana została ostrej krytyce ze względów ideologicznych, potępiono spuściznę Abramowskiego i deklarowaną neutralność polityczną. Szerzej rozwijać się mogła w miastach po przełomie lat 1956/1957, stając się organizacją masową, popularyzując nowe wzory konsumpcji. Jako pierwsza prowadziła do Polski sklepy samoobsługowe, do czego przyczyniła się Maria Orsetti, adaptując je z zagranicy. Począwszy od 1959 r. inwestowano w wielobranżowe spółdzielcze domy handlowe, łącząc w jednym obiekcie część spożywczą, przemysłową i drobne usługi. Równocześnie na dużą skalę modernizowano dawne sklepy zwiększając powierzchnię handlową, wprowadzano specjalizację asortymentową i modernizację wyposażenia technicznego. Budowano wielkie spółdzielcze domy towarowe i duże pawilony handlowe. Inwestowano w zakłady gastronomiczne wszelkich typów jak restauracje, bary, jadalnie, kawiarnie, bary mleczne i niewielkie kioski spożywcze. Rozwijano produkcję we własnych zakładach przetwórczych, piekarniach, ciastkarniach, masarniach. Prowadzono rozmaite punkty i ośrodki usługowe, ułatwiające prowadzenie gospodarstwa domowego pracującym kobietom. Lokowano je najczęściej na terenach nowoczesnych osiedli mieszkaniowych.

Należy przypomnieć, że spółdzielnie mieszkaniowe, reaktywowane w 1957 r. i inwestujące, przyczyniły się do znacznej poprawy

warunków mieszkaniowych w wielu miastach i miasteczkach. Warszawska Spółdzielnia Mieszkaniowa rozbudowywała swoje osiedle na Mokotowie, tworząc enklawę osiedla społecznego, według wzorów z okresu międzywojennego. Podobnie było i w innych większych miastach i miasteczkach. W Siedlcach, liczących ok. 70 tys. mieszkańców, połowa z nich mieszka w nowoczesnych domach, zbudowanych w okresie powojennym w zasobach Siedleckiej Spółdzielni Mieszkaniowej, odpowiadających standardom XX w., a nawet i XXI w. Pomimo trudności SSM prowadziła działalność społeczno – kulturalną, kluby mieszkańców osiedli i kółka zainteresowań. Podobne przykłady można by długo mnożyć.

Spółdzielczość pełniła też istotne funkcje społeczno – kulturalne, w 1987 r. prowadziła ogółem 232 szkoły różnego typu, w których pobierało naukę ponad 41 tys. uczniów, utrzymywała nawet domy kultury, ponad 4,8 tys. klubów i świetlic wspomagała 2,8 tys. zespołów artystycznych i 2,6 tys. sportowych. Umożliwiała to uczestnictwo w kulturze i rekreację wielu tysiącom ludzi zwłaszcza z terenów wiejskich i środowisk małomiasteczkowych. Niebagatelne znaczenie społeczne miała także działalność 4557 Ośrodków Praktycznej Pani istniejących przy spółdzielniach spożywców i 4340 Ośrodków Nowoczesnej Gospodyni przy spółdzielniach „Samopomocy Chłopskiej”, zorientowanych na pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego i zapewnienia tanio różnych usług bytowych.

O tych dokonaniach warto pamiętać, gdy przyjdzie nam po raz kolejny odbudowywać życie gospodarczo-społeczne, zdewastowane uleganiu demagogicznemu wizjom korzyści z globalizacji, hasłom „dobrobytu dla wszystkich”, kolejnym eksperymentem gospodarczym.

Zofia CHYRA-ROLICZ

OGÓLNOPOLSKA SIEĆ ZAGRÓD EDUKACYJNYCH GDZIE NAUKA SMAKUJE CHLEBEM

Czy można zrozumieć prawa fizyki, obserwując pracę młyńskiego koła? Czy lekcja biologii może odbywać się w kurniku, a historia w zapachu świeżo pieczonego podpłomyka? Ogólnopolska Sieć Zagród Edukacyjnych udowadnia, że najlepszą klasą lekcyjną jest polska wieś, a najskuteczniejszym nauczycielem – samo życie i natura.

Wdobie wszechobecnych ekranów i cyfrowej rzeczywistości, coraz bardziej tęsknimy za tym, co autentyczne. Dzieci z miast często wiedzą, jak wygląda awokado, ale mają problem z rozpoznaniem liścia dębu czy odróżnieniem żyta od pszenicy. Naprzeciw tej potrzebie wychodzi Centrum Doradztwa Rolniczego (CDR), które od lat z sukcesem koordynuje unikalny projekt: Ogólnopolską Sieć Zagród Edukacyjnych.

Zagroda edukacyjna to nie jest zwykłe gospodarstwo. To starannie wyselekcjonowane miejsce, gdzie rolnik staje się edukatorem, a codzienna praca na roli – fascynującym warsztatem. Program prowadzony przez CDR ma jasny cel: promowanie dziedzictwa kulturowego wsi oraz podnoszenie świadomości ekologicznej i konsumenckiej wśród dzieci, młodzieży, a coraz częściej także dorosłych.

W całej Polsce w ramach sieci działa już kilkaset obiektów. Każdy z nich ma swój unikalny charakter:

- W jednych zagrodach królują dawne rzemiosła – tu nauczysz się tkąć na krosnach, lepić garnki z gliny lub dowiesz się, jak powstaje len.
- W innych główną rolę grają zwierzęta – od hodowli alpaka, przez tradycyjne rasy krów, aż po tajemniki pszczelarstwa.
- Jeszcze inne stawiają na „drogę od ziarenka do bochenka”, pozwalając uczestnikom własnoręcznie zmielić mąkę i upiec chleb w tradycyjnym piecu.

Fenomen zagród polega na metodzie edutainment – połączeniu edukacji z zabawą. Tutaj nie ma nudnych wykładów. Jest za to działanie. Dziecko, które własnoręcznie wydoi kozę (lub zobaczy, jak robi to profesjonalista), zbierze jajka z kurnika czy

posadzi sadzonkę pomidora, wynosi z takiej lekcji znacznie więcej niż z najlepszego podręcznika. Zaczyna rozumieć, skąd bierze się jedzenie na jego stole i dlaczego szacunek do pracy rolnika i zasobów ziemi jest tak ważny.

To, co wyróżnia obiekty zrzeszone w Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych, to wysoki standard merytoryczny. Aby gospodarstwo mogło znaleźć się na mapie sieci, musi spełnić szereg wymogów bezpieczeństwa oraz posiadać przygotowany program edukacyjny. CDR dba o to, by rolnicy-edukatorzy stale podnosili swoje kompetencje, organizując dla nich szkolenia i wizyty studyjne.

Dla szkół i przedszkoli to ogromne ułatwienie – wybierając obiekt z certyfikatem Sieci, nauczyciele mają pewność, że program jest dostosowany do podstawy programowej, a dzieci są pod opieką profesjonalistów.

Zagrody edukacyjne to także koło zamachowe dla turystyki wiejskiej. To doskonały pomysł na weekendowy wypad z rodziną. Podczas gdy dzieci uczestniczą w warsztatach, dorośli mogą odpocząć w ciszy, spróbować lokalnych specjałów (często certyfikowanych produktów tradycyjnych) i po prostu „zwolnić”.

Wspierając takie miejsca, dbamy o to, by polska wieś nie stała się jedynie skansenem, ale tętniącym życiem centrum wiedzy i tradycji.

Szukasz pomysłu na niezwykłą wycieczkę? Wejdź na stronę www.zagrodaedukacyjna.pl i znajdź najbliższą zagrodę w Twoim regionie. Polska wieś czeka, by opowiedzieć Ci swoją historię – wystarczy tylko przekroczyć próg zagrody.

Spółka MultaRes Sp. z o.o. została utworzona w 2021 r. przez Krajowy Związek Rewizyjny Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Warszawie. Spółka to narzędzie w rękach Krajowego Związku służące do zarabiania pieniędzy w celu ich spółdzielczego redystrybuowania, z przeznaczeniem na rozwój „GS” marki.

Działamy w określonych branżach:

- Hotelarsko-gastronomiczna
- Usługi cateringowe
- Organizacja imprez okolicznościowych, eventów, szkoleń, konferencji
- Wynajem powierzchni

Dysponujemy:

- salą konferencyjną na 100 osób
- w pełni wyposażonymi salami szkoleniowymi
- pokojami z pełnym węzłem sanitarnym, zapleczem plenerowym z miejscami na ognisko i grilla
- znakomitą, świeżą i polską kartą menu

Dla spółdzielni przygotowaliśmy specjalne pakiety, zapraszamy do korzystania z naszych usług.

Idealna przestrzeń dla biznesu:

- Organizujemy niezapomniane przyjęcia okolicznościowe, bankiety, konferencję, spotkania oraz eventy branżowe.
- Naszą dodatkową działalnością jest sprzedaż domowych, smacznych obiadów na wynos, które zyskały niezwykłą popularność wśród lokalnych firm i mieszkańców.
- Atrakcyjne, konkurencyjne ceny oraz różnorodna oferta sprawiają, że jesteśmy w stanie sprostać wymaganiom naszych klientów. Stawiamy na wysoką jakość oferowanych usług, profesjonalizm pracowników.
- Zaledwie 15 min od centrum Warszawy, w otoczeniu Mazowieckiego Parku Krajobrazowego oraz w małej odległości od Południowej Obwodnicy Warszawy, dzięki czemu zapewniamy odpoczynek przed dalszą podróżą w ciszy, pośród zieleni z dala od miejskiego zgiełku.
- Cieszymy się zaufaniem wśród stałych i nowych klientów, którzy chętnie do nas wracają przy nadarzającej się okazji.

Stawiamy na rozwój i prężnie działamy na istniejącym rynku.